

Educație muzicală
Manual
pentru clasa a VIII-a

Caseta tehnică

Cuprins

1 Valori perene ale muzicii naționale și universale

Valorile folclorului muzical național	4
Maeștri și capodopere ale muzicii naționale.....	10
Interpreți celebri ai culturii muzicale naționale.....	12
<i>Evaluare</i>	15

2 Curente și stiluri muzicale

Evoluția stilurilor muzicale.....	16
Apogeul muzicii baroce în creația compozitorului J.S. Bach	20
Creații muzicale remarcabile ale clasicismului muzical vienez.....	24
Trăsăturile definitorii ale romantismului muzical.....	29
<i>Evaluare</i>	35

3 Muzica din zilele noastre

Culorile sonore ale impresionismului	36
Muzica jazz	40
Vibrații jazz în muzica de divertisment	43
Etnojazzul în universul muzicii	44
Revoluția muzicii internaționale – rock-and-rollul	46
„Queen” – legenda care a redefinit muzica rock și a inspirat generații	48
Muzica de divertisment la răscrucea secolelor XX–XXI	50
„Alternosfera”: poetică, melancolie și revoluție în rockul alternativ	52
Muzică de film ca „o istorie de dragoste”	53
<i>Evaluare</i>	55

4 Muzica – valoare a eului

Varietatea trăirilor umane redată în muzică	57
Virtuțile omului redată în muzică	60
Valorile societății democratice în muzica din toate timpurile	64
Istoria muzicii văzută ca evoluție a eului	68
<i>Evaluare</i>	72

Valori perene ale muzicii naționale și universale

Valorile folclorului muzical național

Valorile perene sunt acele idealuri, principii și norme, care au o importanță durabilă și rămân relevante și semnificative de-a lungul timpului, indiferent de schimbările culturale, sociale sau tehnologice. Aceste valori pot fi exprimate în muzica națională și universală și sunt considerate fundamentale pentru dezvoltarea și menținerea unei societăți. Prin intermediul imaginii, expresivității limbajului și formei muzicale pot fi exprimate, cunoscute și promovate valorile perene.

Muzica națională și cea universală se disting prin origini, influențe culturale și mod de răspândire. Muzica națională își are rădăcinile într-o anumită cultură, este legată de identitatea națională, dezvăluie istoria, miturile, evenimentele locale, natura și viața cotidiană.

Muzica universală transcende granițele culturale și naționale, este recunoscută și apreciată la nivel global, integrează influențe din diverse culturi, abordează teme și emoții universale, cum ar fi iubirea, libertatea, lupta, speranța și bucuria, care rezonază cu oameni din diverse culturi.

- ① **Învățați și interpretați** expresiv cântecul „Busuiocul”.
- ② **Determinați** în textul cântecului „Busuiocul” legătura semnificației metaforelor despre această floare cu obiceiurile, legenda busuiocului și tradițiile naționale.

Busuiocul

Versuri: Vasile Romanciuc. Muzică: Tamara Darie

Liniștit
dm

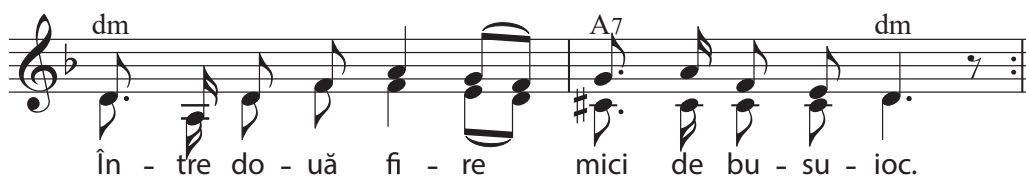
1. Bu - su - ioc la naș - te - re, Bu-su - ioc la moar - te,

dm A7 dm C7

Floa - re de tris - te - țe, Floa - re de no - roc.

Refren:
F C7 F

Doam - ne cum în - ca - pe, Via - ța noas - tră toa - tă,

2. Floarea îndrăgostiților,
Floare înlăcrimată,
Sfântă și curată
Leagă tot cu dor.

Refren.
Sufletul ni-l crește,
Ni-l întinerește
Busuiocul nostru cel nemuritor.

- ① Care valori se consideră perene?
- ② Cum deosebim trăsăturile muzicii naționale?
- ③ Prin ce se diferențiază muzica națională de muzica universală?

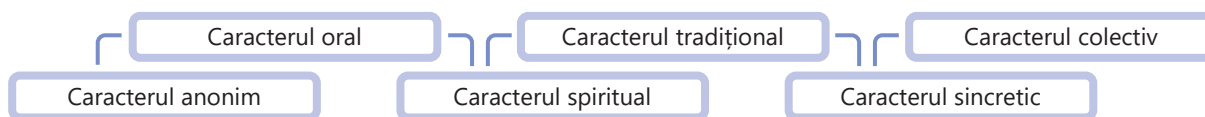
Fiecare popor își are rădăcinile spirituale în folclor. Prin folclor se înțelege totalitatea producțiilor artistice de cunoaștere colectivă a realității.

Folclorul muzical reprezintă o parte valoroasă din istoria culturii poporului, deoarece păstrează și transmite tradițiile lui în toate acțiunile desfășurate cu ocazia diferitelor evenimente. Folclorul muzical cuprinde cântece, colinde, doine, balade și alte forme de expresie muzicală, care sunt transmise oral din generație în generație și adesea sunt însoțite de ritualuri și obiceiuri specifice.

Genurile folclorului muzical reprezintă viața oamenilor, aspecte ale muncii agricole, sărbătorile religioase creștine sau evenimentele care au în centrul atenției viața de familie.

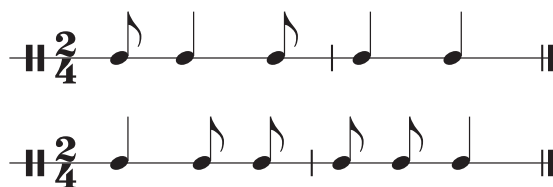
Folclorul are anumite trăsături proprii care îl deosebesc de creația cultă. Aceste trăsături se întrepătrund și se condiționează reciproc: caracterul oral, anonim, colectiv, sincretic, spiritual și tradițional. Caracterul spiritual al folclorului muzical este o componentă esențială a culturii tradiționale, având rolul de a reflecta credințele, valorile și practicile spirituale ale comunității din care provine.

Caracteristici ale folclorului muzical

- ① **Definiți** folclorul muzical.
- ② **Elaborați** „arborele” categoriilor folclorului muzical cu exemple.
- ③ **Descrieți** caracteristicile folclorului muzical.
- ④ **Creați și prezentați** în fața colegilor „cartea de vizită” a unui gen muzical folcloric.
- ⑤ **Descoperiți** care creații folclorice sunt incluse în patrimoniul UNESCO.

- ① **Învățați și interpretați** expresiv cântecul „Coborâi din deal la vale”.
- ② **Acompaniați** la instrumente de percuție interpretarea cântecului cu formulele ritmice reprezentate în partea dreaptă.

Coborâi din deal la vale

(melodie populară)

Allegretto

1. Co-bo-râi din deal în va-le, Co-bo-râi din deal în va-le,
 Mă-n-tâl-nii cu do-ru-n ca-le, Mă-n-tâl-nii cu do-ru-n că-le.
 Do-ru prin-se-a mă-n-tre-ba: Do-ru mi-i de ci-ne-va?
 Do-ru prin-se-a mă-n-tre-ba: Do-ru mi-i de ci-ne-va?

2. Fost-am omul pădurii, fost-am omul pădurii,
 Și nu m-o mâncat lupii, și nu m-o mâncat lupii.
 Că nici lupii nu-s nebuni, să mănânce oameni buni,
 Să mănânce oameni buni.

Albumul
 lui Pavel
 Kondrațki.
*Păstor
 basarabean,*
 1900

- ① **Improvizați** ritmuri și motive melodice la textele folclorice: (a) „A fi mare nu-i mirare, a fi om e lucru mare”; (b) „Omul inimos, ca un pom frumos; el te hrănește, el te încălzește”.
- ② **Diversificați** creația prin repetarea unui cuvânt, utilizarea pauzelor, a contrastului dinamic, prin schimbarea tempoului, acompanierea ritmico-timbrală, cântul dialogat, cu ison, în ecou.

În viața unui om sau a unui popor, folclorul muzical poate avea funcții diferite: magic-rituală – de fertilitate, de inițiere, apotropaică, vindecătoare; practic-utilitară; augurală (de felicitare), distractivă și estetic-spectaculară.

După prilejul cu care se interpretează creația muzicală folclorică, putem diferenția două mari grupuri:

(1) **folclorul ritual** reprezintă ansamblul produselor folclorice cu caracter ritual sau ceremonial legate de: muncă – păstorească, agrară sau casnică (semnale păstorești, cântece de seceră, cântece de șezătoare); date calendaristice (căluș, Toader, colind, urarea cu plugul); momente importante din viața omului (cântecul miresei, cântecul bradului, bocetul).

(2) **folclorul neritual** reprezintă ansamblul produselor folclorice care pot fi interpretate cu ocazii diverse, fără un prilej (doină, baladă, repertoriu de joc, folclor orășenesc).

După tipul de interpretare, creația folclorică muzicală se clasifică în: (a) *individuală* (solistică), precum: doină, bocet, baladă, și (b) *colectivă* (de grup), precum: colind, cunună, Lazăr.

- 1 **Descrieți** funcțiile folclorului muzical în viața unui om, făcând referințe la exemple din viață, creații muzicale și literare.
- 2 **Realizați** proiectul individual pe tema: „Doina – gen reprezentativ al folclorului muzical național” după următoarele repere: origine, clasificare, trăsături, tematică, interpreți.

Maria ILIUȚ (n. 1955)

Doină de leagăn

Doina este o creație lirică, vocală sau instrumentală în care autorul își exprimă în mod direct sentimentele de dor, tristețe, iubire, ură, înstrăinare sau de revoltă. Doinile sunt creații lirice, iar temele regăsite în versurile acestora sunt: dorul, iubirea pentru natură, rugăciunea la Dumnezeu pentru alinarea durerii, melancolia etc.

- 1 **Studiați și prezentați** succint informații despre creația interpretei Maria Iliuț și despre genul de doină.
- 2 **Audiați** „Doina de leagăn” în interpretarea Mariei Iliuț.
- 3 **Argumentați** caracterul peren al „Doinii de leagăn”, făcând referință la expresivitatea imaginii muzicale, limbajului muzical, și la afirmațiile lui V. Alecsandri de mai jos.

Clasificarea doinei:

- de dor;
- de jale;
- de dragoste;
- de înstrăinare;
- haiducească;
- păstorească;
- de cătănie.

Vasile Alecsandri definește specificul românesc al doinei astfel: „Doina este cea mai vie expresie a sufletului românesc. Ea cuprinde simțirile sale de durere, de iubire și de dor. Melodia doinei, pentru cine o înțelege, este chiar plângerea duioasă a patriei noastre după gloria sa trecută. Ea este cântecul cel mai frumos, cel mai jalnic, cel mai cu suflet ce-am auzit eu pe lume”.

Caracteristicile doinei de leagăn:

Tematică: Este destinată copiilor mici, fiind cântată de obicei de mame sau bunici pentru a-i adormi sau a-i liniști. Versurile sunt pline de dragoste, afecțiune și grijă, reflectând legătura profundă dintre mamă și copil.

Structura și versurile: Exprimă iubirea maternă, sentimentul de protecție și dorințele pentru viitorul copilului. Folosesc imagini simple și afectuoase. Sunt simple și repetitive, ceea ce contribuie la efectul liniștitor al cântecului. Includ adesea urări de bine, expresii de dragoste și descrieri ale unui viitor fericit pentru copil.

Limbajul muzical: Melodia este lirică, meditativă, armonioasă și repetitivă, sunând în tempo lent care induce somnul. Ritmul este regulat, constant, imitând adesea mișcarea legănatului.

Executare: Se cântă *a cappella*, adică fără acompaniament instrumental, pentru a menține atmosfera calmă și intimă.

Valoare culturală: Doina de leagăn reprezintă o parte importantă a patrimoniului cultural național, fiind transmisă oral din generație în generație. Ea reflectă valorile și tradițiile comunității și contribuie la întărirea legăturilor familiale.

Dicționar muzical

A doini:

- a exprima prin cânt sentimente profunde;
- exprimare muzicală plină de sensibilitate și emoție.

Octav Băncilă. *Ciobănaș*, 1934

PROIECT DE GRUP

„Hora – simbolul culturii și tradițiilor populare”

- 1 **Creați** 4 grupuri de lucru. **Adunați** informații la tema proiectului după reperele:
 - originea și semnificația dansului hora;
 - funcția socioculturală a horei;
 - clasificarea horelor;
 - structura dansului;
 - tipurile mișcărilor de dans în horă;
 - trăsăturile specifice horei;
 - exemple de horă;
 - aprecierea horei de către personalități ilustre;
 - reprezentarea horei prin limbajul altor arte (literatură, arte plastice).
- 2 **Elaborați** în grup un poster pe formatul unei coli de hârtie A1.
- 3 **Prezentați** posterul în fața colegilor.
- 4 **Discutați** și **apreciați** reciproc produsele activității grupurilor.

- ① **Învățați** după auz și interpretați expresiv cântecul „Așa e toamna întotdeauna”.
- ② **Elaborați** mișcări plastice și elemente de dans potrivite la interpretarea cântecului.

Așa e toamna întotdeauna

Versuri: Petru Cărare. Muzică: Daria Radu

Tempo di valse

1. Din po - mul ver - de și fru - mos O frun - ză
 ca - de, în - că u - na... Și se aș - tern co - vor pu -
 fos - A - șa e toam - na - n - tot - dea - u - na, A -
 șa e toam - na - n tot - dea - u - na! **Refren:** Du - du - du - du - du - du -
 du - du - da, Du - du - da, du - du - da,
 Du - du - du - du - du - du - du - du - da,
 Du - du - du, 1. 2. B du - da! 3. B
 2. Și 3. Pe

2. Și păsări zi de zi se duc,
 Ici, colo vezi doar una câte una...
 Precum o frunză-n vârf de nuc -
 Așa e toamna-ntotdeauna!
Refren.

3. Pe câmp, pe case și pe flori,
 Frumoase brume-și pun cununa...
 Și-adoarme soarele în nori -
 Așa e toamna-ntotdeauna!
Refren.

Maeștri și capodopere ale muzicii naționale

În lista maeștrilor muzicii naționale, care au adus contribuții unice și au dezvoltat semnificativ arta, influențând considerabil cultura muzicală națională și universală, se înscriu: George Enescu – unul dintre cei mai mari compozitori români, violonist, pianist și dirijor, autorul a 33 de opusuri; Dinu Lipatti – renumit pianist și compozitor, apreciat pentru interpretările sale magistrale ale lucrărilor clasice; Maria Tănase – o emblematică interpretă a muzicii populare românești, care a promovat folclorul autentic; Gheorghe Zamfir – supranumit „Regele naiului”, cunoscut la nivel internațional pentru măiestria sa în a cânta la nai; Eugen Doga – compozitor contemporan din Republica Moldova, recunoscut la nivel mondial pentru contribuțiile sale remarcabile în muzica de film, balet și în muzica clasică.

Folclorul lăutăresc a constituit principalul fond de muzică populară pe care l-a folosit și din care s-a inspirat George Enescu. De la opera de debut, „Poema română”, și până la „Simfonia de cameră”, ultima sa compoziție, creația lui Enescu prezintă trăsătura unitară a legăturii organice cu viața și fondul sufletesc ale poporului său, care amintesc de spiritualitatea neamului și priveliștile naturii.

Modalități de folosire a folclorului în creație:

Enescu a făcut deosebire între cântecul popular, citat în forma lui autentică, și inspirația din cântecul popular, adică crearea unei melodii proprii, în spiritul celei populare, sau chiar a unui limbaj personal, păstrând elementele de intonație folclorică. Socotind cântecul popular „perfect în sine”, desăvârșit printr-o șlefuire de-a lungul generațiilor, el spunea:

- (a) *despre influența folclorului*: „Întotdeauna am considerat folclorul românesc ca pe o sursă inepuizabilă de inspirație. Acesta este elementul care dă autenticitate și viață creațiilor mele”;
- (b) *despre integrarea folclorului în compoziții*: „Nu folosesc melodiile populare în mod mecanic, ci le absorb, le asimilez și le transform în mod organic în limbajul meu muzical”;
- (c) *despre autenticitate*: „Folosirea elementelor folclorice în muzica cultă nu trebuie să fie artificială sau forțată. Este esențial să simți cu adevărat spiritul acestor melodii și să le redai cu autenticitate”.

George Enescu (1881–1955)

Dicționar muzical

Rapsodia este un gen muzical cu formă liberă, destinat unui instrument solistic sau orchestrei, care are la bază teme muzicale preluate din folclor sau teme create în spirit popular.

Povestea unei capodopere: „Rapsodia română nr. 1”

Fonul melodic constituent al rapsodiei reprezintă o serie de melodii populare urbane muntenesti din secolul al XIX-lea, cântate cu multă măiestrie și popularizate, unele chiar compuse de marii lăutari (contemporani cu Enescu – Cristache Ciolac, familia de lăutari și muzicieni Dinicu), dar și melodii țărănești din Moldova. În prima rapsodie întâlnim piesele: „Am un leu și vreau să-l beau”, „Hora lui Dobrică”, „Mugur, mugurel”, „Hora morii”, „Cio-cârliă”. Valoarea deosebită a rapsodiei constă în desăvârșirea cu care aceste melodii, îmbinate între ele, înfățișate sub aspecte diferite, sunt prezentate într-un tot organic încheșat, într-o mare virtuozitate orchestrală.

Fondul melodic din „Rapsodia Română nr. 1”

Piesa „Am un leu și vreau să-l beau”

- A fost culeasă de G. Enescu de la Nicolae Chioru, scripcar din copilăria sa din Cracalia, jud. Botoșani.
- Melodia circula foarte mult în Transilvania după Expoziția de la Paris din 1889, unde toți lăutarii români și maghiari o cântau la petreceri (după muzicologul Viorel Cosma).
- La prima publicație piesa purta o specificație – „melodie eroică din Transilvania”.
- Enescu a valorificat-o în „Rapsodia Română nr. 1”, exact în forma executată de Angheluș Dinicu la nai și de Cristache Ciolac la vioară.

Piesa „Hora lui Dobrică”

- Este o horă boierească, domnească, creată de lăutarul Dobrică Marinescu, originar din Ploiești.
- În seara de 7 februarie 1859, taraful tatălui său – Dima Marin Cobzaru – a fost angajat să cânte domnitorului Alexandru Ioan Cuza, care se afla în prima sa vizită la Ploiești. Dima l-a lăsat pe fiul său să conducă taraful. Domnitorul a fost încântat de recital, în special de Dobre (alintat *Dobrică*). În urma acestui succes, Dobrică a fost desemnat de tatăl său *starostele* tarafului.

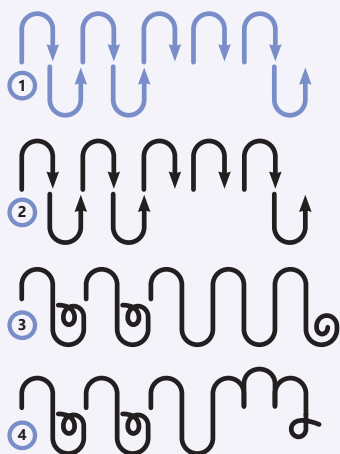
Piesa „Hora morii”

- Cântec mult îndrăgit de pandurii lui Tudor Vladimirescu, care datează din vremea Revoluției de la 1821 și a cunoscut o largă circulație în aceeași perioadă pe teritoriul valah.
- Fragmentul rafinat de G. Enescu este destul de diferit față de melodia pe care o regăsim în diverse variante vocale cu lăutarul Constantin Eftimiu, Tudor Gheorghe, formația „Anton Pann”.

Piesa „Ciocârlia”

- Piesă concertantă, de mare virtuozitate, definitivată de naistul Angheluș Dinicu (1838–1905) – bunicul lui Grigoraș Dinicu – care, în interpretarea sa și a violonistului Sava Pădureanu (1848–1918), a făcut senzație la Expoziția Universală de la Paris din 1889, câștigând medalia de aur la concursul internațional de lăutari organizat în cadrul Expoziției.
- Piesa este adesea interpretată în stil doină sau horă, două dintre formele muzicale esențiale ale folclorului românesc.

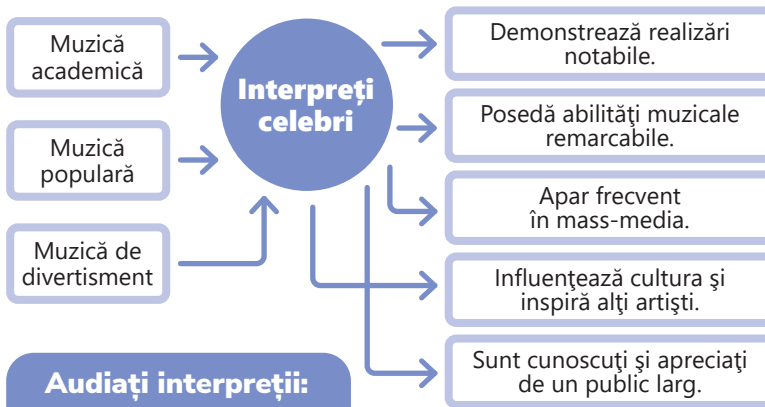
Muzicograma melodiei „Hora morii”

- 1 **Studiați** istoricul „Rapsodiei române nr. 1”, de G. Enescu.
- 2 **Explicați** însușirile unei capodopere muzicale.
- 3 **Descrieți** modalitățile de utilizare a folclorului muzical în creația compozitorilor.
- 4 **Audiați** cercetător „Rapsodia română nr. 1”, de G. Enescu.
- 5 **Studiați** fondul melodic al acestei rapsodii după reperele: (a) piesa „Am un leu și vreau să-l beau” în interpretarea virtuozilor Fănică și Damian Luca; (b) „Hora lui Dobrică” în interpretarea lui Grigoraș Dinicu; (c) „Hora morii” în interpretarea lui Alexandru Mica; (d) „Ciocârlia” interpretată solo la diferite instrumente.
- 6 **Fredonați** melodia piesei „Hora morii” în urma audițiilor repetate.
- 7 **Reprezentați** evoluția melodiei piesei „Hora morii”, urmărind muzicograma din partea stângă.

Interpreți celebri ai culturii muzicale naționale

Interpreții celebri sunt persoane care au atins un nivel semnificativ de recunoaștere și notorietate în domeniul artei și sunt cunoscuți pe scară largă datorită talentului lor excepțional, performanțelor remarcabile și contribuțiilor lor în dezvoltarea culturii și artelor.

- Serghei Lunchevici, cu piesele „Doina”, „Jalea țiganului”; Nicolae Sulac, cu piesele „Tinerete, tinerețe”, „Piatră, piatră”, balada „Miorița”; Tamara Ciobanu, cu piesa „La morișca cea de jos”.

- 1 **Studiați** istoria Orchestrei Naționale de Muzică Populară „Lăutarii” din diferite surse informaționale.
- 2 **Determinați** reprezentanța categoriilor folclorului muzical în repertoriul orchestrei.
- 3 **Explicați** rolul activității artistice a orchestrei în viața poporului.

Serghei Lunchevici (1934–1995)

Nicolae Sulac (1936–2003)

Tamara Ciobanu (1914–1990)

Orchestra Națională de Muzică Populară „Lăutarii”, dirijată de Maestrul Nicolae Botgros, a fost fondată în anul 1970, în cadrul Filarmonicii de Stat din Moldova de interpretul Nicolae Sulac. La începutul afirmării orchestrei, soliști ai orchestrei au fost cei mai valoroși exponenți ai melosului popular – Nicolae Sulac, Maria Sarabaș, Larisa Arseni, Lidia Bejenaru, Ioana Căpraru, Nicolae Ciubotaru, Nicolae Glib. Fiecare recital al Orchestrei „Lăutarii” se transformă în act de cultură de înaltă calitate, atât prin interpretarea pătrunsă de profunzimea redării mesajului muzical, cât și prin varietatea repertoriului. Astăzi „Lăutarii” este cea mai apreciată orchestră de muzică populară din întreg spațiul românesc.

Orchestra Națională de Muzică Populară „Lăutarii”, conducător artistic Nicolae Botgros

Vizionați:

- Scene din opere și arii în interpretarea Mariei Bieșu.
- Spectacole coregrafice în interpretarea Ansamblului Național Academic de Dansuri Populare „Joc”.
- Recital de muzică în interpretarea duetului de pianiști Anatolie Lăpăcuș și Iurie Mahovici.
- Program artistic în interpretarea Ansamblului de Acordeoniști „Concertino”.

Vladimir Curbet
(1930–2017)

Duetul de pianiști Anatolie
Lăpăcuș–Iurie Mahovici

Maria Bieșu
(1935–2012)

Ansamblul Național Academic de Dansuri Populare „Joc”

Comentați:

„Interpretul este legătura dintre notă și ascultător; depinde de el să facă inteligibil mesajul compozitorului și să-l comunice cu convingere.”

Leonard Bernstein

„Misiunea interpretului este să aducă la viață spiritul muzicii, să-i dea aripi și să o elibereze.”

Pablo Casals

„Muzica este o artă a expresiei; dacă nu este transmisă de interpret, nu are sens.”

Vladimir Horowitz

Ansamblul de Acordeoniști „Concertino”,
conducător artistic Eugen Negruța

PROIECT INDIVIDUAL

„Interpreți celebri ai culturii muzicale naționale”

Pași spre realizare:

- 1 **Alege** un interpret celebru al muzicii naționale sau universale.
- 2 **Adună** și **selectează** informații despre interpret, repertoriu, programe artistice și aprecierea publicului.
- 3 **Adoptă** modalitatea de prezentare a proiectului (poster, carte de vizită, referat etc.).
- 4 **Expune** propria opinie și **utilizează** terminologia muzicală la prezentarea proiectului.

Criterii de succes:

- 1 Prezintă original idei relevante, cu explicații și argumente.
- 2 Dezvăluie plenar tema proiectului.
- 3 Utilizează corect imagini, exemple muzicale și termeni muzicali.
- 4 Comunică mesajul clar, coerent, cu entuziasm, pasiune.
- 5 Formulează concluzii, aprecieri artistice și valorice.

- ① **Învățați** după auz și interpretați expresiv cântecul „Flori pentru profesori”.
- ② **Elaborați** un acompaniament ritmic potrivit cântecului, utilizând percuția corporală.

Flori pentru profesori

Versuri: Galina Furdui. Muzică: Vlad Mircos

Dolce

1. Prin a - nii cei că - lă - tori, Cu gând u - șor zbu - ră -
Am fost cu to - ții co - pii, Ne - vi - no - vați și zglo -

tor, Răs - fo - im un al - bum scris cu dor și fi - ori.
bii, Ne - a - du - nau în i - ni - ma lor pro - fe - sori.

În - du - io - șat, ne pri - vesc, Din a - min - tiri ne zâm -
Când car - tea lu - mii ci - teau, Cu - vân - tul cum a - le -

besc, În - țe - lepți și dragi pro - fe - sori. *Refren:*
geau, Ne cân - tau cu - a vie - ții cu - lori. Pro - fe -

sori — nu - me sfânt scris de Ha - rul Di - vin, Zi - di -
reu — prin fur - tuni și sub ce - rul se - nin A - ple -

tori de iz - bănzi în ce - tăți de lu - mini.
cați pes - te - al

Stați me - lu - mii des - tin.

2. Pe ale vieții cărări,
Prin bucurii și căderi,
Ne-ați vegheat, ne-ați tot înălțat pentru zbor.

Vă mulțumim pentru sfat,
Pentru cuvânt luminat,
Mulțumim, iubiți profesori.
Refren.

EVALUARE

Discuții și atitudini

- 1 Definiți conceptele: *valori perene*, *muzica națională*, *muzica universală*, *folclor muzical*, *interpreți celebri*.
- 2 Decriați caracteristicile folclorului muzical național.
- 3 Identificați asemănările și deosebirile dintre muzica națională și muzica universală, completând *Diagrama Venn* (vezi imaginea din dreapta).
- 4 Explicați modalitățile de folosire a folclorului muzical în creația compozitorilor, dând exemple.

Interpretare și creație

- Formați grupuri pentru a interpreta expresiv cântecele cu acompaniament după liberă alegere.
- Evaluați reciproc cultura de interpretare muzicală a grupurilor, după repere și punctaj, convenite în prealabil.

Chestionar

- 1 Care valori perene sunt exprimate în folclorul muzical?
- 2 Cine sunt interpreții celebri ai culturii muzicale naționale?
- 3 Care capodopere reprezintă muzica națională?

PREZENTAREA PROIECTULUI

„PERENITATEA CULTURII MUZICALE NAȚIONALE”

Scopul proiectului: Determinarea importanței și perenității culturii muzicale naționale din multiple perspective.

Explorați bogăția tradițiilor muzicale din țara noastră prin colaborarea în 4 grupuri interdisciplinare. **Prezentați** ideile originale, cu explicații și argumente asupra următoarelor aspecte:

ȘTIINȚE: Analiza efectelor muzicii asupra creierului și emoțiilor.

Realizarea unui experiment pentru a observa cum diferite compoziții din muzica națională și universală influențează starea de bine a participanților. Colectarea datelor prin chestionare înainte și după ascultare. Elaborarea unui raport care să includă grafice și concluzii despre impactul muzicii asupra publicului.

TEHNOLOGII: Crearea unui poster digital pentru promovarea muzicii naționale.

Dezvoltarea conținuturilor posterului care să ofere informații despre folclorul muzical, maeștri și capodopere celebre și interpreți celebri. Argumentarea modului în care poate fi păstrată și promovată muzica națională.

ARTE: Identificarea câtorva compoziții din muzica națională și universală inspirate din muzica folclorică.

Prezentarea valorilor unor compoziții muzicale care integrează elemente de folclor românesc. Organizarea unui material video pentru a prezenta compozițiile muzicale și a discuta despre influențele culturale.

MATEMATICĂ: Studiul structurilor ritmice și melodice în muzica folclorică.

Analiza diferitelor forme și tipare ritmice întâlnite în genurile muzicii populare. Crearea de diagrame pentru a ilustra structurile muzicale, subliniind corelațiile dintre matematică și muzică.

Evoluția stilurilor muzicale

Stilul muzical este un mod special în care muzica este creată și cântată. Fiecare stil muzical are propriile expresivități de limbaj muzical, forme și genuri, care îl fac unic. Conceptul „stil muzical” s-a instituit la sfârșitul epocii Renașterii, la sfârșitul secolului al XVI-lea, când s-au definitivat legăturile compoziției muzicale.

Reflectând asupra mediului muzical în care trăiește un om modern, putem descoperi o cantitate incredibilă de „muzici” variate, care, eventual, sună simultan. Cultura muzicală nu a cunoscut niciodată atâta diversitate.

Tarquinia. *Mormântul*
Leoparzilor, frescă, 470 î.Hr

Maeștrii muzicii medievale, secolul al XIII-lea

- S-a dezvoltat vreo clasificare a acestei lumi vaste, aparent inepuizabile a muzicii?
- Este posibil să studiezi toate aceste „muzici”?
- Poate un om contemporan să înțeleagă muzica compusă cu mulți ani în urmă?

Muzica epocilor trecute, creată de maeștri precum J.S. Bach, W.A. Mozart, F. Schubert sau P. Ceaikovski, a devenit întruchiparea armoniei și frumuseții pentru ascultătorul modern. Muzica creată însă în zilele noastre aduce cu totul alte experiențe.

Nikolaus Harnoncourt, un celebru dirijor austriac, a vorbit foarte precis despre aceasta:

„Muzica modernă este o reflectare a stării de spirit moderne... Oare pentru că epoca noastră este atât de dizarmonică și îngrozitoare, nu vrem arta care o reflectă să ne invadeze viețile?” Într-adevăr, muzica academică modernă este departe de a fi singura muzică care alcătuiește lumea sonoră a timpului nostru. Printre admiratorii muzicii academice sunt mulți care sunt gata să asculte exclusiv compoziții clasice. În același mod, un număr mare de muzicieni preferă să interpreteze muzica secolelor trecute. Arta muzicală reflectă spiritul unei epoci. Poate de aceea limbajul ei muzical este adesea atât de complex, iar conceptul tradițional de frumos se dovedește uneori a fi inaplicabil.

Periodizarea epocilor și curentelor artistice:

Antichitatea → 1000–500 î.Hr.
Evul Mediu → 500–1400
Renașterea → 1400–1600
Barocul → 1600–1750
Clasicismul → 1760–1820
Romantismul → 1820–1900
Modernitatea → 1900–prezent

Stil muzical

Caracteristicile individuale ale muzicii unui compozitor

Caracteristicile specifice unui gen muzical

Trăsăturile generale ale unui grup de compozitori

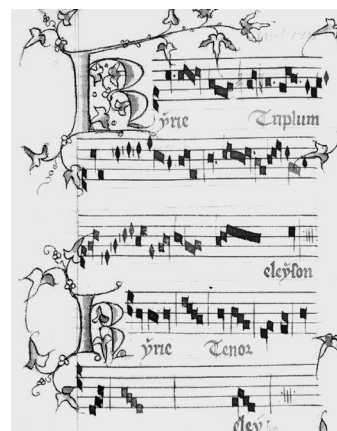
Trăsăturile operei aparținând compozitorilor unei țări

Periodă în dezvoltarea artei muzicale într-o epocă

Muzica Evului Mediu, ca și cea a **Antichității**, a fost mai întâi religioasă. Biserica creștină a codificat repertoriul muzical și i-a dat principalele caracteristici. În acele timpuri muzica se cânta la mănăstiri, biserici și pe la curțile boierilor și în castele. Nu s-au păstrat mărturii despre muzica populară, dar și ea a fost prezentă în viața fiecărui popor. În Evul Mediu s-au afirmat trei genuri muzicale: muzica religioasă, muzica cultă și cea populară. După interacțiunea și schimbul dintre acestea, au apărut diverse compoziții muzicale: motetul, misa polifonică, cântecul, madrigalul, coralul.

Cântul religios, la început, era monodic, iar din secolul al X-lea a fost înveșmântat în polifonie, pentru a atribui solemnitate cântecelor intonate în zilele de sărbătoare religioasă. Vocile interpretau același text, dar cu linii melodice diferite, fiind acompaniate de instrumente (orgă, flaut).

Compozitorii Evului Mediu au pus bazele armoniei, ritmului și compoziției – aspecte care sunt integrante în orice piesă muzicală de astăzi. Muzica medievală captează spiritul uman, exprimă credința și înțelegerea lumii din jurul lor. Compozițiile muzicale erau ca oglinzile care reflectau schimbările spirituale în perioada medievală. Și, pe măsură ce le ascultăm muzica, suntem invitați în acea lume, având șansa de a o vedea din perspectiva lor.

Notăție muzicală medievală

Truver francez, desen din poemele lui Guillaume de Machaut

- 1 **Studiați** definiția și trăsăturile specifice genurilor muzicale: motet și madrigal, utilizând diverse surse informaționale.
- 2 **Deosebiți** modul de interpretare a muzicii monodice și polifonice.
- 3 **Descrieți** evoluția artei muzicale din perioada Evului Mediu.
- 4 **Audiați** piese muzicale scrise de compozitorii Evului Mediu Guillaume de Machaut, Francesco Landini și compozitoarea Hildegard de Bingen.
- 5 **Determinați** trăsăturile expresivității imaginii și limbajului muzical din piesele audiate.

Să improvizăm!

- 1 **Studiați** formulele melodice propuse în dreapta paginii.
- 2 **Fredonați** formulele melodice pe onomatopee în tempo rar și tempo potrivit.
- 3 **Identificați** formule melodice potrivite începutului și sfârșitului unei fraze muzicale.
- 4 **Elaborați** o melodie din 4 fraze muzicale.
- 5 **Interpretați** expresiv melodia creată.

Motive pentru crearea unei melodii medievale

Renașterea (1400–1600) – epocă deosebit de importantă în dezvoltarea artelor, a științei și culturii, reprezintă un punct de referință în istoria muzicii. Trăsăturile acestei perioade: (a) preponderent sună misa la patru voci și motet; (b) muzica monodică este definitiv înlocuită cu polifonia; (c) muzicienii au introdus în muzica sacră melodii profane; (d) se dezvoltă arta madrigalului și muzica instrumentală; (e) se perfecționează instrumentele muzicale; (f) apariția tiparului în secolul al XVI-lea contribuie la răspândirea operelor muzicale, (g) pentru o mai bună participare a credincioșilor la cult, cântecele nu se mai scriau în latină și se interpretau în limba maternă.

Italia a devenit centrul muzicii în secolul al XVI-lea, considerat veacul de aur al madrigalului. Cei mai valoroși compozitori de madrigal au fost Claudio Monteverdi și Clément Janequin. Unul dintre cei mai importanți compozitori de muzică sacră ai Renașterii, cunoscut pentru puritatea și complexitatea muzicii sale corale, a fost Giovanni Pierluigi da Palestrina (1525–1594).

Evul Mediu și Renașterea se întind pe o perioadă foarte lungă, din secolul al V-lea până în secolul al XVI-lea. În această etapă se elaborează bazele muzicii comune astăzi pentru întreaga Europă Occidentală.

Claudio Monteverdi este unul dintre pionierii operei și un inovator al muzicii în dezvoltarea stilului baroc timpuriu. Capodopera sa „Orfeu” a stabilit standarde noi pentru expresivitatea emoțională și complexitatea muzicală. El a ajuns la un grad de popularitate neobișnuit de mare în comparație cu contemporanii săi. În toamna anului 1610, C. Monteverdi a călătorit la Roma pentru a dedica personal Papei cantata „Vespro della Beata Vergine” („Vecernia Sfintei Fecioare”). Scrisă pentru soliști, cor, orchestră, cantata reunește 13 piese. Psalmul „Domine ad adiuvandum” este un motet introductiv și are o structură clară și bine organizată: Introducere – solist, A = corul + ritornela ; B = corul + ritornela; C = corul + coda. Spațiul sonor, creat în cantată, parcă trasează un drum spre orizont.

Claudio MONTEVERDI
(1567–1643)

Manuscris: C. Monteverdi, fragment din opera „Orfeu”, 1607

- 1 **Audiati** muzica compozitorilor medievali Palestrina, Janequin, Monteverdi, utilizând sursele de pe internet.
- 2 **Audiati și fredonați** melodiile din psalmul „Domine ad adiuvandum” din cantata „Vecernia Sfintei Fecioare”, de C. Monteverdi (după fragmentele din partea de jos a paginii).
- 3 **Caracterizați** expresivitatea limbajului muzical din fiecare eveniment sonor al psalmului „Domine ad adiuvandum”.

Să audiem și fredonăm!

Fragmente din psalmul „Domine ad adiuvandum”

Corul (A, B)

Ritornela (A, B)

Corul (C)

Manuscris: G.F. Händel, Suita nr. 7 în sol minor

Barocul (1600 – 1750) este un curent stilistic de mare creativitate și inovație artistică, care a lăsat o amprentă durabilă asupra culturii și artei mondiale. Se face distincție dintre barocul timpuriu și barocul târziu, al cărui reprezentanți sunt Bach și Händel. Italia a fost leagănul noilor genuri muzicale – opera, cantata, oratoriul, dar și al muzicii instrumentale – sonata și concertul. La sfârșitul secolului al VII-lea apar primele concerte publice plătite și se construiesc săli destinate spectacolelor.

Georg Friedrich Händel este compozitor german, născut în același an cu Bach, a parcurs Europa cântând la orgă și la vioară. Este cel mai bine cunoscut pentru oratoriile sale, în special „Messiah”, care a devenit una dintre cele mai populare și iubite lucrări corale din toate timpurile. Autor a peste 40 de opere, care a contribuit semnificativ la dezvoltarea genului prin utilizarea recitativului și a ariei, influențând ulterior alți compozitori. Compozițiile instrumentale, inclusiv suitele pentru clavecin, *concerto grosso* și muzică de cameră, sunt recunoscute pentru frumusețea melodică și complexitatea lor tehnică. G.F. Händel a compus lucrări pentru evenimente speciale și ceremonii, cum ar fi „Music for the Royal Fireworks” și „Water Music”, care au devenit simboluri ale splendorii regale și sunt încă performate la evenimente importante.

Georg Friedrich HÄNDEL
(1685–1759)

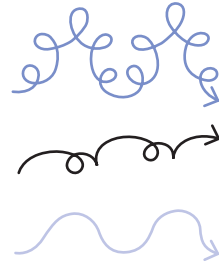
- 1 **Definiți** și **deosebiți** melodiile din „Sarabanda” și „Passacaglia”, valorificând diverse resurse informaționale.
- 2 **Descoperiți** imaginea și dramaturgia muzicală (inclusiv, forma temă cu variațiuni) în „Sarabanda” din „Suita nr. 11” în *re* minor, audiind variantele de interpretare la: (a) clavecin; (b) chitară; (c) orchestră.
- 3 **Explicați** puterea evocatoare a muzicii „Sarabanda” din „Suita nr. 11”, de G.F. Händel, care a fost utilizată, mai bine de peste 200 de ani de la creare, în filmul artistic „Barry Lyndon” (1975, regizor – Stanley Kubrick) și deține 4 Premii Oscar.
- 4 **Audiați** „Passacaglia” din „Suita nr. 7”, în *sol* minor, de G.F. Händel, în diferite variante de interpretare: (a) clavecin; (b) vioară și violă; (c) orgă; (d) orchestră.
- 5 **Elaborați** „Matricea trăirilor emoționale” pentru temă și cele 16 variațiuni din „Passacaglia” din „Suita nr. 7”, de G.F. Händel, cu ajutorul cuvintelor, imaginilor pictografice și al culorilor.
- 6 **Reprezentați** conturul temei și fiecărei variațiuni din „Passacaglia”, dezvoltând modelele propuse mai jos.

Fragmente din „Passacaglia” din „Suita nr. 7”, de G.F. Händel (cu modele de contur)

Tema

Var. I

Var. II

Apogeul muzicii baroce în creația compozitorului Johann Sebastian Bach

Johann Sebastian Bach, om modest și profund religios, și-a consacrat întreaga viață muzicii și religiei. Organist renumit german, a fost violonist, dirijor de orchestră și de corale, precum și compozitor. Geniul său nu era recunoscut în timpul vieții, și abia în secolul al XIX-lea a fost omagiat pentru ceea ce este: unul dintre cei mai mari maeștri din istoria muzicii.

Opera sa reunește peste o mie de compoziții. J.S. Bach a dus la apogeu formele epocii baroce (cu excepția operei): concerte, sonate, cantate. A compus muzică religioasă: cantate bisericești, motete, patimi și capodopera „Misa”, în si minor. Muzica instrumentală cuprinde piese pentru orgă (preludii, tocate, fugi, corale) și piese pentru clavecin, inclusiv celebrul „Clavecinul bine temperat”. Există numeroase concerte, suite, sonate pentru instrumente soliste (vioară, violoncel, flaut etc.), renumitele „Concerte brandenburgice”, create de compozitor. Un adevărat testament al muzicianului a devenit „Arta fugii” (1749). A rămas neîncheiată „Fuga 21”, a cărei temă este formată din literele numelui său. Fiecare literă ascunde un sunet. Înlănțuirea lor creează un motiv melodic semnificativ, un joc intelectual: **B** (*si bemol*), **A** (*la*), **C** (*do*), **H** (*si*).

Muzica lui Bach este adesea lăudată pentru capacitatea sa de a transmite o gamă largă de emoții, de la bucurie și exaltare la melancolie și contemplare. Una dintre cele mai admirate aspecte ale operei sale este gândirea muzicală, datorită profunzimii intelectuale și sofisticării tehnice. Însuși compozitorul nu a știut că muzica lui va dăinui în inimile oamenilor de-a lungul secolelor.

Johann Sebastian Bach (1685–1750)

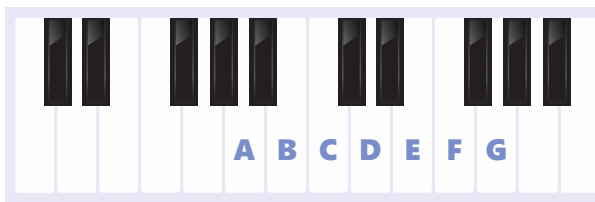
Manuscris: J.S. Bach, „Suite nr. 2” pentru violoncel solo, în *re* minor

Să descoperim muzica numelui!

În teoria muzicală, literele alfabetului sunt utilizate pentru a reprezenta codificat notele muzicale: A – *la*; B – *si*; C – *do*; D – *re*; E – *mi*; F – *fa*; G – *sol*; B – *si bemol*; H – *si natural*.

Aceste litere sunt folosite în diferite contexte, inclusiv în denumirea acordurilor și a tonalităților. Sistemul acesta constituie baza pentru notarea muzicală în multe părți ale lumii.

În muzica clasică și în teoria muzicală, acest sistem de litere este esențial pentru a înțelege structura muzicală și a comunica ideile muzicale în mod clar și concis.

- ① **Asociați** emisiei fiecărei litere din numele personal un cod – o notă muzicală potrivită.
- ② **Notați** melodia pe caiet.
- ③ **Fredonați** succesiunea de note, căutând organizarea ritmică potrivită.
- ④ **Executați** expresiv „muzica numelui” în diferite gradații de tempo și nuanțe.

Povestea unei capodopere: Tocata și fuga, în re minor, de J.S. Bach

„Tocata și fuga”, în re minor, de J.S. Bach, este o capodoperă a repertoriului pentru orgă și rămâne una dintre cele mai impresionante lucrări ale lui J.S. Bach datorită combinației sale de virtuozitate, structură și expresivitate. Posibil ca ea să fi fost destinată interpretării în biserică, având în vedere că orga era un instrument central în serviciile liturgice. Alegerea tonalității re minor poate fi legată de dorința compozitorului de a explora specificul acestei tonalități, care adesea este asociată cu o anumită gravitate și intensitate emoțională.

Tocata și fuga sunt genuri muzicale care permit o mare libertate creativă și tehnică. Tocata este caracterizată prin pasaje rapide și virtuozose, iar fuga prin contrapunct complex. Compunând această lucrare, J.S. Bach a avut ocazia să exploreze și să combine aceste forme într-o manieră inovatoare.

Tocata: Materialul muzical este saturat la maxim cu elemente dramatice contrastante și expresive. Începutul tocatei sună cu un patos enorm, ca scurte exclamații și apeluri. Tensiunea primelor fraze se transmite mai departe, extinzându-se în straturi din ce în ce mai largi, umplând toate pasajele și secvențele. Intensitatea dramatică este susținută de mici improvizații. Fiecare dintre cele trei construcții ale tocatei este separată una de alta prin cadențe strălucitoare. Coda evocă culminația dramatică a întregii lucrări.

Fuga: Aceasta reprezintă un exemplu clasic de contrapunct, în care o temă principală (subiectul) este introdusă și apoi dezvoltată prin imitație în diferite voci. Tema fugii decurge organic din tocată, parcă ar servi drept continuare directă. Structura sa este complexă și bine organizată, demonstrând măiestria lui Bach în arta fugii. Densitatea texturii muzicale este creată de împletirea polifonică a liniilor melodice, acorduri omofone, dezvoltări libere, varietatea materialului tematic și de interludii frecvente.

Cel mai vechi manuscris: J.S. Bach,
„Tocata și fuga”, în re minor

- 1 **Urmăriți** atent deschiderea dramatică și încheierea impunătoare a tocatei. Aceste secțiuni sunt caracterizate prin acorduri puternice și pasaje rapide, care creează un impact puternic.
- 2 **Ascultați** cu atenție tema principală a fugii (subiectul) atunci când este introdusă și cum este preluată și dezvoltată la diferite voci. Recunoașterea acestei teme vă va ajuta să înțelegeți structura contrapunctică a lucrării.
- 3 **Observați** cum tema principală este transformată și variază pe parcursul fugii, prin tehnici precum imitația, augmentarea, diminuarea și inversarea – demonstrarea ingeniozității compoziționale a lui Bach.
- 4 **Cercetați** prin audii structura generală a lucrării – cum cele două părți se completează și se contrastează reciproc, creând o experiență muzicală unitară și coerentă.

- 1 **Determinați** semnificația cuvântului „baroc” din surse informaționale disponibile.
- 2 **Enumerați** genurile muzicale afirmate în perioada barocului cu exemple și referință la compozitorii care reprezintă acest curent artistic.
- 3 **Descoperiți** istoria și posibilitățile de exprimare a instrumentelor cu clape: clavecin, orgă, pian, la interpretarea compozițiilor din creația lui J.S. Bach.
- 4 **Audiați și fredonați** teme din „Preludiul și fuga”, în do minor, din „Clavirul bine temperat”, de J.S. Bach, volumul I.

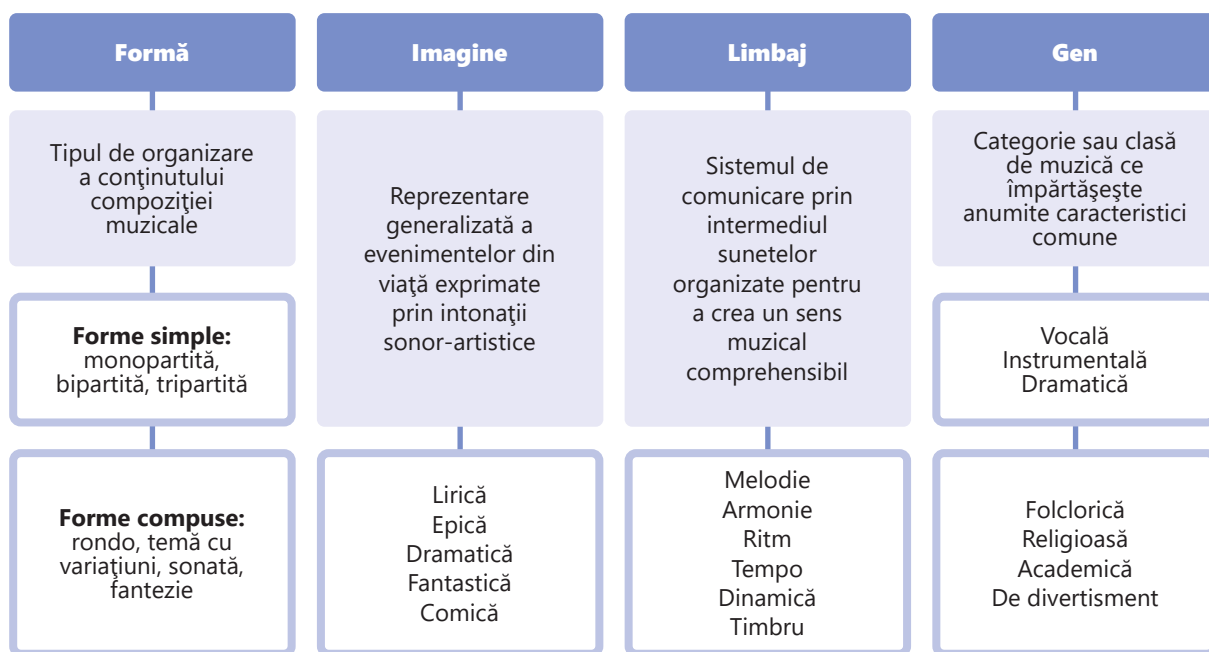
Muzica de valoare are o calitate atemporală care o face să rezoneze cu oameni din diferite culturi și perioade istorice. Această universalitate este adesea legată de temele sale, cum ar fi dragostea, moartea, natura sau spiritualitatea, care sunt relevante pentru condiția umană. Muzica valoroasă rămâne apreciată chiar și după trecerea multor ani, sau chiar secole, datorită combinației de emoție, tehnică și universalitate. Aceasta nu doar supraviețuiește schimbărilor de gusturi și modă, ci continuă să inspire noi generații.

În **activitățile muzicale** de audiere, cânt sau improvizație, avem șansa de a trăi într-o lume exprimată prin sunete. Pentru a cunoaște și înțelege această lume – arta muzicii –, este necesar să descoperim valorile prin care ea se definește.

Trăirea emoțională a muzicii reprezintă punctul de plecare al cunoașterii valorilor compoziției muzicale. La fiecare întâlnire cu muzica, trăim o experiență de răspuns afectiv la mesajul sonor-artistic. Studiul valorilor unei compoziții muzicale este un drum plin de descoperiri ale lumii și ale sinelui în modul în care nu pot oferi alte tipuri de activități.

Să ne amintim!

Valorile unei compoziții muzicale

Lavinia Fontana. *Autoportret – cântând la clavecin*

Jan van Eyck. *Îngerii cântători*

Frans Hals. *Băieții cântând*

- 1 **Învățați** după auz și interpretați expresiv cântecul „Omagiu lui Bach”, inspirat din tema „Fugii do minor”, de J.S. Bach.
- 2 **Acompaniați** interpretarea melodiei refrenului cu ison, pe un sunet potrivit (spre exemplu, *sol*) și intonarea imitativă a începutului temei din fugă pe sunetele lungi de la sfârșitul frazei 4 și 8.

Omagiu lui Bach

Versuri și muzică: Artiom Limarenko. Traducere în limba română: Pavlina Zavatin

Moderato

1. În lu-mea vi-su-lui tră-it, Cu Bach în vis m-am în-tâl-nit, Cu
 pa-na-n mă - nă con-tu-ra Și fu-ga-n do mi - nor su-na... În
 fa - ță i-am în - ge - nun-cheat, Pri - vind mi-rat m-a în - tre-bat, De
 un - de vin, la ce as - pir? Răs-puns-am sim-plu: Vă ad - mir!

Refren:

Vi-sul meu e un vis, Tai-nic vis din pa-ra - dis. În du-et,
 într-un ton, Noi cân-tăm în u-ni-son. Ua-ba-da-ba-da, ua - ba-da-ba-
 da, ua - ba-da-ba, ua-ba-da, ua-ba-da-ba-da -ba - da. 2. Cân-

2. Cântăm cu Bach la clavecin,
 Răpiți de sunetul divin,
 Și-acest spectacol sideral
 Era un vis, un vis sacral.

Văd stelele cum se topesc,
 Se-aude glasul îngeresc,
 La întrebarea : „Unde zbor?”,
 I-am spus: „Eu sunt din viitor”.

Creații muzicale remarcabile ale clasicismului muzical vienez

Creația muzicală remarcabilă este o compoziție care se distinge prin calități excepționale și are un impact semnificativ asupra publicului, criticilor și a muzicienilor. Aceasta poate fi recunoscută prin mai multe trăsături distinctive: originalitate, inovație, măiestrie tehnică, expresivitate artistică etc.

O creație remarcabilă aduce ceva nou și inovativ în domeniul muzicii, fie că este vorba despre structuri melodice, armonice, ritmice sau despre utilizarea unor tehnici și instrumentații inedite. O lucrare remarcabilă reușește să comunice emoții puternice și să se conecteze profund cu ascultătorii. Expresivitatea muzicală și capacitatea de a transmite sentimente autentice sunt esențiale.

Clasicismul muzical vienez a adus numeroase calități remarcabile în muzică, contribuind la dezvoltarea unor forme și structuri muzicale care continuă să influențeze compozitorii și interpreții până în prezent.

Exemple de creații muzicale clasice remarcabile includ: „Simfonia nr. 94”, în *Sol* major, „Surpriza” și „Cvartetul de coarde nr. 3”, op. 76, în *Do* major, „Împerial”, de J. Haydn; opera „Nunta lui Figaro”, „Don Giovanni”, „Recviem”, de Mozart, sonatele pentru pian „Patetică”, „Apassionata” și Simfoniile 3, 5 și 9, de Beethoven.

Tânărul Beethoven interpretează muzică în fața lui Mozart, gravură

Haydn la repetiția concertului, gravură

Calități esențiale ale clasicismului muzical:

- forme muzicale bine structurate în genuri, cum ar fi sonata, simfonia, concertul și cvartetul de coarde;
- melodiile din fraze simetrice și echilibrate, adesea cantabile (ușor de cântat), cu o calitate lirică pronunțată, memorabile și ușor de recunoscut;
- textură homofonică, în care o linie melodică principală este acompaniată de armonii, în contrast cu textură polifonică a barocului;
- gamă mai largă de dinamici și tehnici de nuanțare;
- expresivitate emoțională controlată, cu accent pe eleganță și proporție;
- structura orchestrei standardizată, cu secțiuni de coarde, suflători și percuție bine definite și organizate.

Repertoriu pentru audiții:

J. Haydn:

- „Sonata pentru pian, nr. 23”, în *Fa* major;
- „Cvartetul de coarde nr. 2”, op. 76, „Quinten”;
- „Concertul pentru pian”, în *Re* major.

W.A. Mozart:

- „Sonata pentru pian nr. 11”, în *La* major;
- „Concertul pentru clarinet”, în *La* major;
- „Cvartetul de coarde nr. 19”, în *Do* major, „Disonanță”.

Povestea unei capodopere: „Concertul pentru pian și orchestră nr. 21”, în *Do major*, de Wolfgang Amadeus Mozart

„Concertul pentru pian nr. 21”, în *Do major*, de W.A. Mozart, a fost compus în 1785 și este adesea considerat unul dintre cele mai populare și apreciate lucrări pentru pian din repertoriul clasic pentru frumusețea și expresivitatea sa melodică. În plus, concertul este remarcabil și pentru complexitatea sa tehnică, oferind pianistului ocazia de a demonstra atât virtuozitatea, cât și sensibilitatea interpretativă. Aceste trăsături îl fac un favorit atât în rândul interpreților, cât și al publicului.

Prima mișcare – *Allegro maestoso* – urmează forma de sonată clasică, cu expunere, dezvoltare și recapitulare, ceea ce îi conferă o structură clară și echilibrată. Temele melodice sunt memorabile, cu linii melodice elegante, cu pasaje rapide și arpegii elaborate. Interacțiunea dintre pian și orchestră este dinamică, cu momente de dialog și contrast.

A doua mișcare – *Andante* – este renumită pentru melodia sa profund emoționantă și lirică, care evocă o stare de visare și melancolie. Pentru strălucirea melodiei, autorul a utilizat textură simplă, dinamică subtilă cu nuanțe delicate, în care se prefigurează stilul romantic, cu o profunzime emoțională remarcabilă.

Mișcarea a treia – *Allegro vivace* – se distinge prin energie vibrantă și un ritm jucăuș, teme melodice strălucitoare și un dialog dinamic între pian și orchestră. Stilul este plin de vitalitate, cu o structură clară și o utilizare ingenioasă a contrastelor, ceea ce îi conferă o atmosferă optimistă și plină de viață.

- **Audiati** „Concertul pentru pian nr. 21”, de W.A. Mozart.
- **Fredonați** temele melodice din primele două mișcări ale concertului.
- **Comentați** interacțiunea dintre pian și orchestră, dialogul pianului cu instrumentele de suflat și cu cele de coarde.
- **Analizați** dramaturgia muzicală (dezvoltarea imaginii și limbajului muzical) în fiecare mișcare a concertului.
- **Descoperiți** elementele care prefigurează stilul romantic în muzica concertului, cum ar fi profunzimea emoțională și expresivitatea.

Tehnica „declamația ritmică” pe muzică:

- 1 **Rostiți** textul în corespundere cu desenul ritmic, respectând strict duratele, în tempo rar, apoi potrivit.
- 2 **Executați** declamația în diferite metode: dialog, ecou, lăntșor.
- 3 **Exersați** declamația ritmică pe muzica piesei „Allegro”.
- 4 **Studiați** modelul acompaniamentului de percuție corporală la melodia piesei „Allegro” de la pagina următoare.
- 5 **Interpretați** artistic declamația ritmică și acompaniamentul pe muzica piesei „Allegro”.

Declamație ritmică
pe melodia piesei
„Allegro”, în *Fa major*

A - ces-ta es-te Mo-zart! El e wun-der-kind! A - kind! Eu as-

cult, in - to - nez, lar a - poi fre - do - nez. A -

ces-ta es - te Mo - zart! El e wun-der-kind! Eu as - kind!

Wolfgang Amadeus Mozart a fost un compozitor austriac. A început să compună muzică la o vârstă foarte fragedă. A fost cunoscut sub numele Amadeus, care înseamnă „iubit de zei”. Mozart s-a născut într-o familie muzicală. Tatăl său, Leopold Mozart, a fost un compozitor, profesor și violonist renumit. De mic copil, Wolfgang a fost atras de muzică și a avut acces la o educație muzicală excelentă. Tatăl său îi arăta tehnici de compoziție și îl încuraja să încerce scrierea propriilor piese. Mozart avea o ureche muzicală extrem de dezvoltată și o capacitate de a înțelege și de a crea structuri muzicale complexe. El a petrecut multe ore practicând la clavicin și compunând muzică. Această practică constantă l-a ajutat să-și dezvolte abilitățile tehnice și creative rapid. Mozart a compus o vastă și diversificată gamă de lucrări, care au avut un impact profund asupra muzicii clasice: simfonii, opere, sonate, concerte etc. – peste 600 de compoziții. Mozart a adus la perfecțiune multe forme muzicale clasice, precum simfonia, concertul, sonata și opera. Lucrările sale sunt adesea considerate modele ideale de structură și echilibru, contribuind la stabilirea stilului galant și a celui clasic matur, caracterizat prin claritate, proporție și echilibru.

Wolfgang Amadeus Mozart în brațele împărătesei austriece Maria-Tereza, gravură

„Allegro”, în *Fa* major, este una dintre primele sale compoziții, scrisă când avea doar 5 ani. Piesa reflectă influența tatălui său și a mediului în care a crescut, demonstrând în același timp talentul său înăscut și abilitatea de a compune muzică complexă și atrăgătoare la o vârstă foarte fragedă.

Să acompaniem muzica creativ!

Codurile percuției corporale:

Fiecare celulă corespunde unei măsuri la 2 timpi. Culoarele codurilor determină emisia cu mâna stângă sau dreaptă. Un cod indică executarea pătrimii, două coduri într-o celulă – executarea mișcărilor pe optimi. Fiecare cod reunește anumite litere și determină tipul de percuție:

Pt = lovire cu mâna în piept;

Pc = lovire cu mâna pe picior;

Pcx = lovirea picioarelor cu mâinile încrucișate;

Fl = mișcarea „fluture”: (a) mâinile încrucișate cu palmele pe umeri; (b) palmele ridicate și unite pe verso; (c) revenire la poziția (a).

PcV = lovirii cu palmele pe picioarele vecinului.

Percuție corporală

la piesa „Allegro”, în *Fa* major

Pt	Pt	Pt	Pt	Pc	Pc	Pc
----	----	----	----	----	----	----

Pl	Pc	Pcx	Pc
----	----	-----	----

Fl	Fl	Fl	PcV PcV	PcV
----	----	----	---------	-----

Fl	Fl	Fl	PcV PcV	PcV
----	----	----	---------	-----

Pt	Pt	Pt	Pt	Pc	Pc	Pc
----	----	----	----	----	----	----

Pl	Pc	Pcx	Pc
----	----	-----	----

Ludwig van Beethoven dirijând, gravură

- 1 **Audiți** mișcarea a patra „Allegro assai” din „Simfonia a IX-a”, de L. van Beethoven.
- 2 **Descoperiți** cum schimbările de intensitate în sonoritatea orchestrei contribuie la exprimarea sentimentului de triumf și bucurie în mișcarea finală a „Simfoniei a IX-a”.
- 3 **Observați** cum diferite instrumente colaborează și se completează reciproc, creând un dialog muzical bogat.
- 4 **Învățați și interpretați** expresiv „Oda bucuriei – Imnul Europei”.

Compozitorul german Ludwig van Beethoven este geniul muzical care a schimbat cursul istoriei muzicii. „Simfonia a IX-a”, în *re* minor, este o capodoperă atemporală, care reflectă idealurile umaniste și continuă să rezoneze cu publicul din întreaga lume. Compozitorul include cor și soliști în ultima mișcare a simfoniei. Astfel, a fost prima dată când un compozitor a integrat voci umane într-o simfonie. Textul poemului „Oda bucuriei”, de Friedrich Schiller, care vorbește despre unitatea și fraternitatea umană, a devenit un simbol al păcii și al unității. Beethoven creează o conexiune puternică între secțiunile orchestrale și cele corale, evidențiind puterea și expresivitatea ambelor forme de artă. „Oda bucuriei” a fost adoptată ca imn al Uniunii Europene în 1985. În limbajul universal al muzicii, acest imn dă glas idealurilor europene de libertate, pace și solidaritate.

Oda bucuriei – Imnul Europei

Versuri: Friedrich Schiller. Muzică: Ludwig van Beethoven

1. Sla-vă ți - e, stea cu - ra - tă, Vo - ie bu - nă pe Pă - mânt,
 As - tăzi te sim - ți m a - proa - pe, Sol din rai cu Soa - re sfânt.
 Vra - ja ta a - du - ce ia - răși Pe po - por lân - gă po - por, Toți
 pe lu - me frați noi sun - tem Când a - pari u - șoa - ră - n zbor.

2. Cine a avut norocul
 De prieten bun să dea,
 Cine știe ce-i iubirea
 Lângă noi cântând să stea.

Fericit un suflet drag
 Te poate face pe Pământ,
 Cine n-a simțit iubirea
 Plece dintre noi plângând.

Cântecul „Galbenă gutuie” a fost compus în anii '70 ai secolului XX. Premiera cântecului a avut loc în cadrul Căminului „Flacăra”, un eveniment cultural organizat de Adrian Păunescu, care a avut un impact major asupra muzicii și poeziei românești din acea perioadă. Căminul „Flacăra” era cunoscut pentru promovarea tinerelor talente și pentru mixul de muzică, poezie și dialog social. „Galbenă gutuie” a devenit rapid un hit datorită melodiei sale plăcute și profunzimii versurilor, rămânând o piesă iubită în repertoriul muzicii românești.

- 1 **Învățați** după auz și interpretați expresiv cântecul „Galbenă gutuie”.
- 2 **Elaborați** mișcări plastice și elemente de dans potrivite la interpretarea cântecului.

Galbenă gutuie

Versuri: Adrian Păunescu. Muzică: Nicu Alifantis

1. Dul-ce, gal-be-nă gu-tu-ie, Cum și eu bă-lai e-
Aș muș-ca-o, dar mă doa-re, Mă cu-prin-de-un fel de

ram,
jind,
Mi-a pus ma-ma o gu-tu-ie
Și acum când tre-ce a-nul

1. am H7 2. am H7 em
Ce se coa-ce-n-cet la geam... Par-c-o simt îm-bă-trâ-nind.

Refren:
em H7 em em D7 G E7
Gal-be-nă gu-tu-ie, Dul-ce, a-mă-ru-ie,

am D7 G C am H7 em E7/em
Lam-pă la fe-reas-tră Toa-tă iar-na noas-tră.

2. Mama mea n-avea nici globuri,
Nici betelă și nici stea,
Sărbătorile de iarnă
Cu gutui le-mpodobeau...
Mi-a pus mama o gutuie
La fereastra dinspre drum
Și o văd cum luminează,
N-am putere s-o consum.

Refren.

3. Parcă are-n ea ceasornic
Și al mamei plânses sfânt,
Luminează și se stinge
O gutuie pe pământ.
Luxul mamei cel mai mare,
Când copii ne mai simțeam,
Era pâinea de pe masă
Și gutuia de la geam.

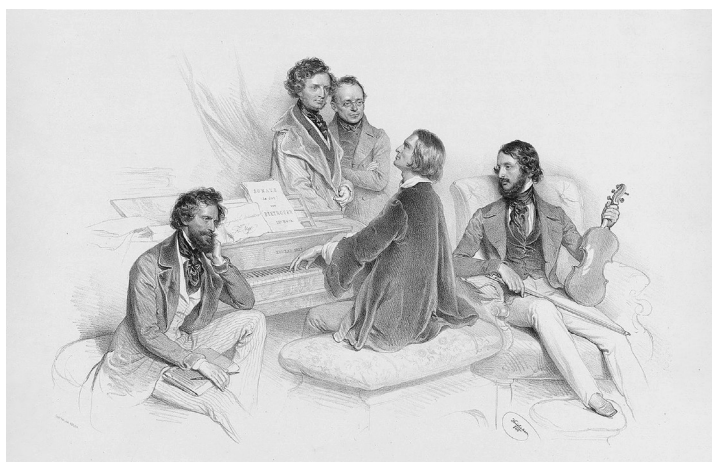
Refren.

Trăsăturile definitorii ale romantismului muzical

Romantismul muzical (1820–1900) a apărut ca o reacție la clasicism și ca o expresie a schimbărilor culturale, sociale și filosofice din Europa la sfârșitul secolului al XVIII-lea și începutul secolului al XIX-lea.

Compozitorii romantici au dorit să se distanțeze de regulile stricte și de forma rigidă a muzicii clasice. Ei au căutat să exprime emoții mai puternice și mai personale, să creeze lucrări mai libere și mai imaginative. Literatura romantică, cu scriitori precum Goethe, Byron și Shelley, a influențat profund muzicienii. Poezia și proza romantică au explorat teme precum natura, supranaturalul, dragostea tragică și eroii mitici, care au devenit surse de inspirație pentru muzică. Romantismul a pus un accent puternic pe exprimarea emoțiilor personale și pe subiectivitate. Compozitorii au început să exploreze stările sufletești, fanteziile și visele lor în lucrările lor muzicale.

Genurile muzicale care au dominat în romantism sunt: poemul simfonic, miniaturile instrumentale, cvartetul, balada, rapsodia, baletul și muzica cu program.

Josef Kriehuber. *Dimineața cu Liszt* (în jurul lui Liszt: Kriehuber, Berlioz, Czerny, Ernst)

Manuscris: „Trio cu pian nr. 2”, de Fr. Schubert, „Trio” (fragmentul primei pagini)

Trăsături definitorii ale „romantismului muzical:

- expresivitate profundă, cu accent pe explorarea și exprimarea unei game largi de emoții;
- genuri muzicale care favorizează libertatea și inovația formală, precum poemul simfonic, liedul;
- muzică cu program, care evocă natura, portretizarea stărilor emoționale, povești, idei;
- orchestrele au crescut în dimensiune și complexitate, fiind adăugate noi instrumente și tehnici de orchestrare;
- compozitorii au pus accentul pe virtuozitate, creând lucrări extrem de dificile, evidențiind abilitățile tehnice excepționale ale interpreților;
- melodii cantabile, expresive și expansive, foarte cantabile, gândite să impresioneze și să rămână în memoria ascultătorilor;

Compozitorii romantismului muzical:

Franz Schubert (1797–1828);
 Hector Berlioz (1803–1869);
 Felix Mendelssohn (1809–1847);
 Frédéric Chopin (1810–1849);
 Robert Schumann (1810–1856);
 Franz Liszt (1811–1886);
 Richard Wagner (1813–1883);
 Giuseppe Verdi (1813–1901);
 Johannes Brahms (1833–1897);
 Piotr Ilici Ceaikovski (1840–1893).

FRANZ SCHUBERT
(1797–1828)

Andante con moto din *Trio cu pian nr. 2*

Franz Schubert, un adevărat geniu al romantismului muzical, a compus opere care au redefinit liedul și muzica de cameră. Născut într-o familie modestă din Viena, Fr. Schubert a reușit să creeze capodopere încă din adolescență. Cu un talent înăscut pentru melodie, a compus peste 600 de lieduri, multe dintre ele devenind standarde ale repertoriului vocal. Deși a trăit doar 31 de ani, muzica lui profund emoționantă și expresivă continuă să inspire și să emoționeze ascultătorii din întreaga lume, confirmându-i locul în panteonul marilor compozitori. Schubert a creat capodopere în muzica pentru pian, în cea orchestrală și camerală și a fost maestrul absolut al compoziției liedurilor.

Dirijorul Hans von Bülow a menționat: „Dacă Beethoven este Titanul care a reformat simfonia, atunci Schubert este îngerul păzitor al melodiilor și al sentimentului pur”. În lista celor mai recunoscute compoziții create de Schubert enumerăm: celebra „Ave Maria”, sonata „Arpeggione”, „Simfonia a 8-a” (neterminată), fantezia pentru pian „Hoinarul”, cvintetul „Păstrăvul”, ciclul de cântece „Winterreise” („Călătorie de iarnă”).

Mișcarea a treia, „Andante con moto” din „Trio cu pian nr. 2”, în *Fa* major, op. 100, de Fr. Schubert, este o muzică de mare expresivitate și sensibilitate, în care se explorează cele mai profunde emoții prin mijloace muzicale subtile și evocatoare. Mișcarea începe cu tema principală interpretată succesiv de violoncel, pian și vioară, creând o conversație muzicală plină de nuanțe. Structura repetitivă a temei principale dă senzația de ciclicitate și continuitate. Contrastul melodic schimbă atmosfera și sugerează alternanța dintre speranță și disperare, inevitabilitate și resemnare. Dezvoltarea planului dinamic pe parcursul mișcării adaugă dramatism, fără a pierde coerența melodică.

Tema principală din „Andante con moto”

- 1 **Studiați** semnificația noțiunii „trio” folosind dicționarul muzical.
- 2 **Audiați** mișcarea a treia din „Trio cu pian nr. 2”, de Fr. Schubert.
- 3 **Fredonați** tema principală din mișcarea a III-a din „Trio cu pian nr. 2”, de Fr. Schubert (după exemplul de note de mai sus).
- 4 **Caracterizați** expresivitatea muzicii din „Andante con moto”, asociind temele interpretate la pian, vioară și violoncel cu personajele și viața lor.
- 5 **Identificați și caracterizați** momentele discursului muzical în care apare contrastul dinamic și de tempo în mișcarea „Andante con moto”.

Dicționar muzical

Trio cu pian este un ansamblu de muzică de cameră format din trei instrumente: un pian, o vioară și un violoncel. În romantism, acest gen a cunoscut o dezvoltare semnificativă. Are forma de sonată ciclică, care include de obicei trei sau patru mișcări. Deși pianul are un rol central, vioara și violoncelul sunt tratate ca parteneri egali, contribuind semnificativ la textura și dezvoltarea muzicală. Melodiile și temele creează un dialog muzical bogat.

Romantismul a fost o perioadă de diversificare și inovație în muzică, iar multe genuri au fost extinse și transformate pentru a reflecta idealurile estetice ale epocii. Simfonia a continuat să fie un gen central. J. Brahms, A. Bruckner și G. Mahler au extins dimensiunile simfoniei, adăugând o profunzime emoțională și o complexitate structurală. G. Verdi și R. Wagner au creat opere de mare anvergură, care combină drama, mitologia și simbolismul. O dezvoltare extraordinară a cunoscut liedul – formă de expresie intimă a emoțiilor și sentimentelor personale în creația lui Fr. Schubert, R. Schumann, J. Brahms. Muzica de cameră s-a dezvoltat prin genurile precum *trioul cu pian*, *cvartetul de coarde* și *sonata*. Un gen nou – *poemul simfonic* –, lucrare orchestrală cu program, a fost inițiat de Franz Liszt. Datorită lui Fr. Chopin, *nocturna* și *preludiul* au devenit genuri foarte populare.

- 1 **Elaborați** harta mentală a genurilor muzicale favorite și dezvoltate în romantism.
- 2 **Studiați** independent un gen muzical din repertoriul propus după reperi:
 - (a) definirea genului;
 - (b) informații succinte despre compozitor;
 - (c) caracterizarea imaginii și a dramaturgiei emoționale;
 - (d) aprecierea artistică a muzicii.
- 3 **Identificați** calitățile romantismului (de la pagina 29) în muzica audiată.

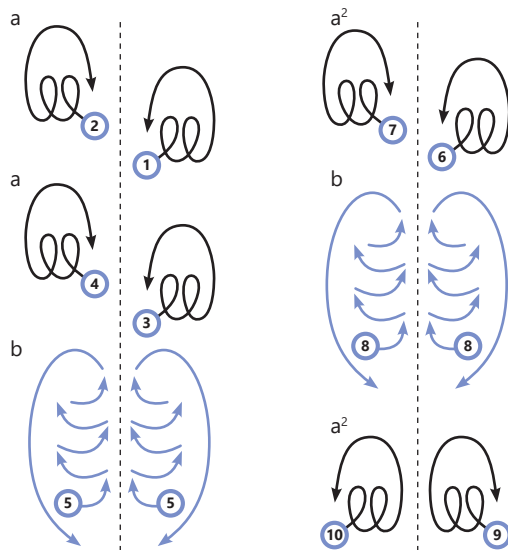
Repertoriu pentru audiții:

- Franz Schubert, „Allegro con moto” din „Trio cu pian nr. 2”.
- Frédéric Chopin, „Nocturna nr. 2”, în *Mi* bemol major, op. 9; „Preludiul nr. 15”, în *Re* bemol major, op. 28, „Raindrop”; „Studiul”, în *Mi* major, op. 10, „Tristesse”; „Poloneza”, în *La* bemol major, op. 53, „Eroica”.
- Franz Liszt, „Consolation nr. 3”, în *Re* bemol major.
- Johannes Brahms, „Simfonia nr. 3”. Partea a III-a „Poco allegretto”.

Să reprezentăm meloritmia!

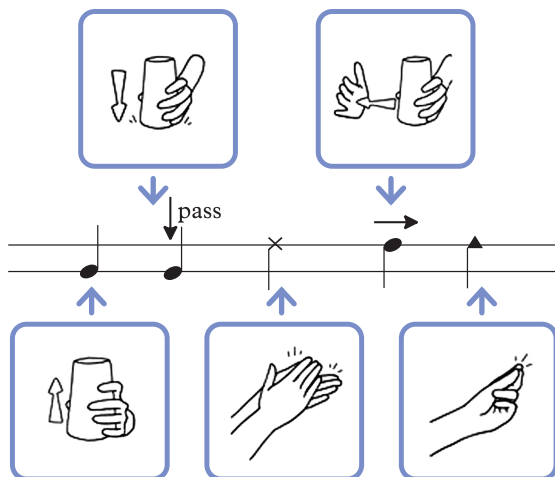
- 1 **Audiați** „Valsul nr. 15”, în *La* major, opus 39, de J. Brahms.
- 2 **Deosebiți** elementele formei bipartite în timpul audiției: $a + a + b + a^1 + b + a^2$.
- 3 **Fredonați** melodia „Valsului”.
- 4 **Urmăriți** în timpul audiției meloritmia propusă în partea dreaptă a paginii.
- 5 **Descoperiți** expresivitatea melodiei „Valsului”, sensul mișcării, tipul conturului, nuanțele dinamice.
- 6 **Reprezentați** meloritmia „Valsului” urmând succesiunea elementelor exprimate cu o mână și cu ambele.

„Valsul nr. 15”, în *La* major, opus 39, de Johannes Brahms

Tehnica de acompaniere ritmică la cupe implică utilizarea unei cupe pentru a crea un ritm percutant printr-o serie de mișcări coordonate. Cupele din plastic produc un sunet clar și pot fi manevrate ușor pe diferite suprafețe: masă, podea. Sunetele sunt emise prin lovirea cupei în diverse moduri. Ritmul la cupe se execută individual, sincronizat cu grupul, în perechi sau prin transferul cupei de la unul la altul. Alternarea bătăilor în palme cu sunetele produse la cupe și mișcări spațiale aduc varietate timbrală acompaniamentului ritmic. Tehnica necesită practică pentru a fi executată cu precizie și sincronizare. Ea creează o atmosferă deosebită, adăugând un element vizual și auditiv distinct.

Modele de emisie la cupă

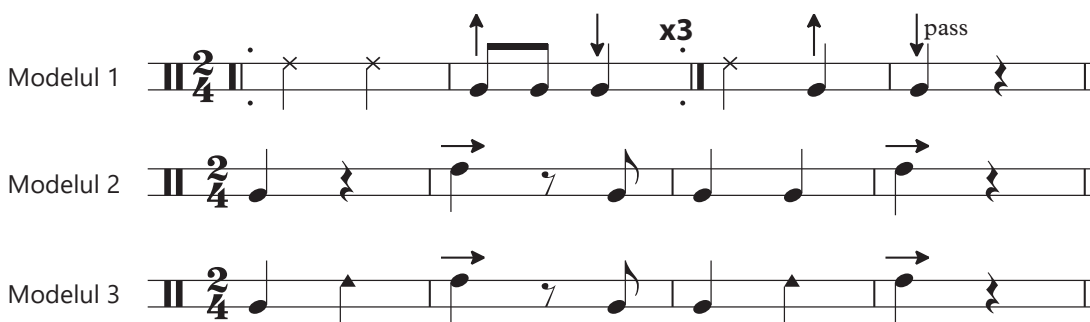

- 1 **Audiati** „Uvertura” la opera „William Tell”, de G. Rossini.
- 2 **Fredonați** melodiile din Uvertura la opera „William Tell”, de G. Rossini.
- 3 **Studiați** modelele de emisie la cupă pentru fiecare simbol grafic de durate.
- 4 **Exersați** modelele de percuție la cupe propuse în partea de jos a paginii în tempo potrivit, apoi în tempo repede.
- 5 **Acompaniați** la cupe muzica „Uvertura”, respectând elementele de structură indicate.

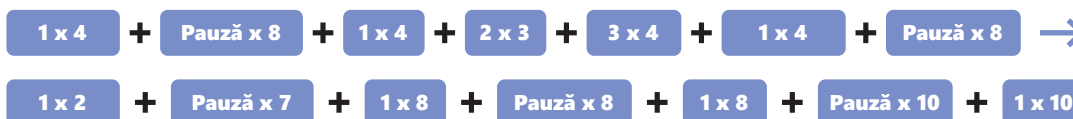
Să acompaniem muzica la cupe!

Introducerea – 18 măsuri

Uvertura la opera „William Tell”, de G. Rossini

Elementele de structură

„Vârsta de aur a operei în Italia”

- 1 **Creați** grupuri a câte 4-6 elevi.
- 2 **Analizați** detaliat temele, personajele și contextul istoric în care a fost compusă una dintre operele celebre: „Traviata”, de G.Verdi; „Tosca”, de G. Puccini; „Bărbierul din Sevilla”, de G. Rossini; „Norma”, de V. Bellini; „Lucia de Lammermoor”, de G. Donizetti.
- 3 **Realizați** un studiu asupra vieții și carierei autorului operei. **Includeți** informații despre influențele lor și contribuțiile la dezvoltarea operei.
- 4 **Studiați** modul în care operele italiene au fost primite și adaptate în alte țări.
- 5 **Creați** un colaj care să ilustreze opera și compozitorul. Includeți exemple video/ audio, afișe, costume și imagini din producții celebre.
- 6 **Prezentați** și **evaluați** reciproc proiectele realizate.

- 1 **Învățați** după auz și interpretați expresiv colindul „Deschide ușa, creștine”.
- 2 **Acompaniați** interpretarea cântecului cu clinchet de clopoței.

Deschide ușa, creștine

Andante

Des-chi-de u - șa, creș-ti - ne, Des-chi-de u - șa, creș-ti - ne,

Căci ve-nim din nou la ti - ne. La mulți ani, mulți ani cu bi-ne.

Drumu-i greu și-am obosit.
De departe am venit.
Refren.

Că la Betleem am fost,
Unde s-a născut Hristos.
Refren.

Și-am văzut și pe-a Sa mamă,
Pe care Maria o cheamă,
Refren.

Cum umbla din casă-n casă,
Ca pe Fiul Sfânt să-L nască.
Refren.

Umbla-n jos și umbla-n sus.
Ca să-L nască pe Isus.
Refren.

Mai târziu găsi apoi
Un staul frumos de oi.
Refren.

Și-acolo pe paie jos
S-a născut Domnul Hristos.
Refren.

Cete de îngeri coboară,
Staulul de-l înconjoară.
Refren.

Îngerii, cu flori în mână,
Împletesc mândra cunună.
Refren.

Pe cunună-i scris frumos:
„Astăzi s-a născut Hristos!”
Refren.

Care cu puterea Sa
Va împărăți lumea.
Refren.

EVALUARE

Discuții și atitudini

- 1 Definiți conceptele: *stil muzical, curent artistic, baroc, clasicism, romantism*.
- 2 Enumerați în succesiunea evoluției istorice denumirea și perioadele curentelor artistice.
- 3 Povestiți evoluția artei muzicale în Antichitate și Evul Mediu.
- 4 Descrieți caracterele specifice muzicii baroce, clasice, și romantice.
- 5 Identificați numele compozitorilor și apartenența lor la un stil muzical, studiind lista portretelor prezentate în partea dreaptă a paginii.
- 6 Explicați modalitățile de folosire a folclorului muzical în creația compozitorilor, dând exemple.
- 7 Comentați importanța artei clasicismului muzical, utilizând spusele compozitorului Joseph Haydn: „Am încercat să surprind sufletul în muzică, să fac ceea ce ochii și mintea nu pot vedea, dar inima poate simți”.

Criterii	Muzica barocă	Clasicism	Romantism
Perioada (ani)			
Compozitori reprezentativi			
Creații celebre			

Interpretare și creație

- Formați grupuri pentru a interpreta și reprezenta expresiv muzica prin cânt cu acompaniament la cupe și prin percuție corporală, meloritmie și tehnica eșarfelor după liberă alegere.
- Evaluați reciproc artistismul și expresivitatea interpretării muzicale a grupurilor după repere și punctaj, convenite în prealabil.

PROIECT INDIVIDUAL

„Stil muzical și compozitori celebri”

Scopul: Reprezentarea vizuală a informațiilor și datelor, care combină text, imagini, grafice și diagrame pentru a comunica despre creația unui compozitor celebru, care reprezintă unul dintre stilurile muzicale: baroc, clasicism, romantism.

Criterii de succes:

- 1 Infografie cu informații complexe, ușor de înțeles și de reținut, folosind un design atractiv și clar.
- 2 Descriere orală bine argumentată, cu utilizarea termenilor muzicali.
- 3 Comentariu explicit și convingător al exemplelor muzicale audio sau video selectate.

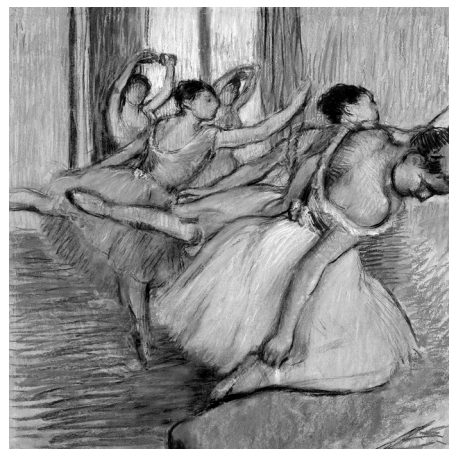
Chestionar

- 1 În creația cărui compozitor a atins apogeul muzica barocă?
- 2 Care sunt valorile unei compoziții muzicale?
- 3 Cum poate fi explicat caracterul atemporal al creațiilor compozitorilor baroci, clasici, și romantici?

Culorile sonore ale impresionismului

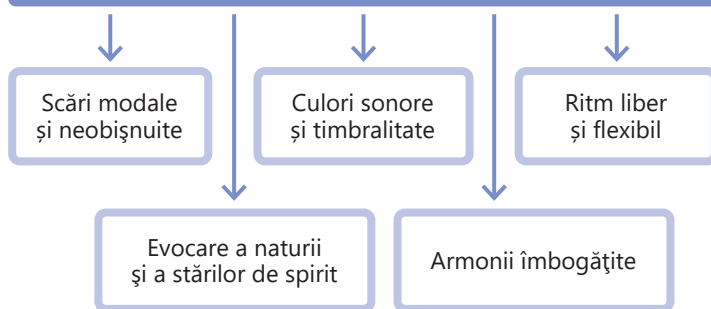
Impresionismul, una dintre cele mai influente mișcări din istoria artelor, a apărut în a doua jumătate a secolului al XIX-lea ca o reacție la tradițiile rigide ale artei academice și din nevoia de a captura realitatea într-un mod mai spontan și personal. Datorită comentariului ironic al criticului Louis Leroy cu privire la celebra pictură „Impresie: răsărit de soare”, de Claude Monet, s-a dat numele curentului *impresionism*.

Impresioniștii au dorit să exploreze libertatea artistică, să-și exprime propriile percepții asupra lumii și să surprindă momente efemere din viața cotidiană, ceea ce a dus la crearea unor lucrări pline de vitalitate și expresivitate. Această abordare a influențat profund evoluția artei moderne și a deschis calea către noi stiluri și curente artistice.

Edgar Degas. *Dansatoarele*, Muzeul Metropolitan de Artă din New York

Trăsăturile impresionismului muzical

- ① Care au fost cauzele principale ce au condus la apariția impresionismului în arte?
- ② Ce nou au adus pictorii și compozitorii impresioniști în comparație cu arta predecesorilor?
- ③ Care sunt trăsăturile care definesc impresionismul în muzică?
- ④ Ce rol au jucat timbralitatea și culoarea sonoră în muzica impresionistă?
- ⑤ Care sunt imaginile dominante în creația compozitorilor impresioniști?

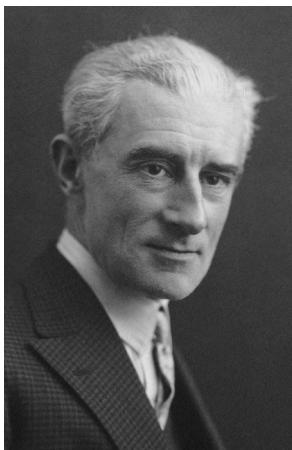
Studiați operele de artă:

- Piesa pentru pian „Clar de Lună”, partea a III-a din Suita „Bergamasque”, de Claude Debussy.
- Scena „Lever du jour” din Simfonia coregrafică „Daphnis și Chloe”, de Maurice Ravel.
- Piesa pentru orchestră „Pavane”, de Gabriel Fauré.
- Tabloul „Impresie: răsărit de soare”, de Claude Monet.
- Tabloul „Bulevardul Montmartre noaptea”, de Camille Pissarro.
- Tabloul „Inundație la Port-Marly”, de Alfred Sisley.

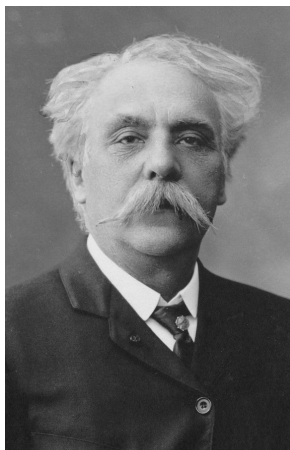
Impresionismul în muzică, similar cu mișcarea din artă, se caracterizează printr-o atmosferă sonoră evocatoare și o utilizare inovatoare a armoniei și tonului. La fel ca în pictura impresionistă, compozitorii încearcă să evoce mai degrabă imagini și impresii senzoriale decât o narațiune clară. Multe lucrări sunt inspirate de elementele naturii, cum ar fi apa, lumina, vântul sau peisajele.

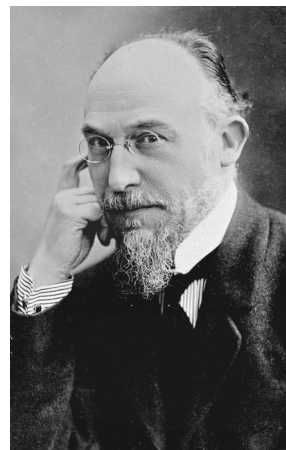
Claude Debussy
(1862–1918)

Maurice Ravel
(1875–1937)

Gabriel Fauré
(1845–1924)

Erik Satie
(1866–1925)

Compozitorii impresionisti, cum ar fi Claude Debussy și Maurice Ravel, au introdus tehnici noi pentru a captura nuanțele subtilității și fluiditatea percepțiilor, au explorat combinații neobișnuite de instrumente și *efecte orchestrale* pentru a crea sunete care evocă stări, imagini și atmosferă. În muzica lor, *simțul culorii sonore* este la fel de important ca și melodia sau ritmul. De exemplu, C. Debussy folosește harpa, flautul și diverse percuții pentru a reda mișcarea valurilor, jocul luminii pe apă și stările schimbătoare ale oceanului, ale forțelor naturii în poemul simfonic „Marea” (1905).

În loc să folosească scările obișnuite – majore și minore, impresionistii au explorat *scări modale* (dorice, mixolidice etc.) și *scări neobișnuite* (gama pentatonică și scala întregilor tonuri) pentru a da muzicii un caracter vag, enigmatic, fără sentimentul clar al unei tonalități principale. De exemplu, în piesa „Voiles” („Voaluri”) C. Debussy creează senzația de plutire și ambiguitate tonală, folosind scala cu tonurile întregi.

Compozitorii impresionisti au experimentat cu *acorduri extinse*, adăugând note adiționale la acordurile obișnuite, pentru a crea texturi dense și bogate.

Ritmul în muzica impresionistă este mai liber, adesea evitând structuri rigide și pulsuri puternice. Timpul poate să curgă natural, să fie perceput ca suspendat sau schimbat în mod subtil, pentru a reda efectul unei atmosfere delicate și efemere. De exemplu: C. Debussy în „Preludiul în după-amiaza unui faun”, unde linia melodică și ritmul par să fie libere, fără o constrângere clară a măsurii.

- 1 **Explicați** rolul impresionismului muzical, utilizând afirmațiile compozitorului Maurice Ravel: „Muzica impresionistă nu urmărește să definească; ea dorește să sugereze” și ale pictorului Edgar Degas: „Impresionismul este mai puțin o tehnică și mai mult o stare de spirit”.

Claude Debussy. *Arabesque nr. 1*, în *Mi major*

„Arabesque («Arabesca») nr. 1”, de Claude Debussy, scrisă în 1888, ilustrează stilul impresionist și tehnicile inovatoare în utilizarea armoniei, ritmului și a timbrului.

Piesa are o formă liberă, având o continuitate fluidă a ideilor muzicale exprimate în șase melodii diferite, dezvoltate organic. Arabesca începe cu o melodie delicată, sinuoasă, cu curbe și ornamentații care adaugă o senzație de fluiditate, care evocă o atmosferă de visare.

Armoniile sunt adesea colorate și ambigue, creând o senzație de mister și schimbare. Atmosfera eteree este creată de acorduri complexe și progresii armonice neobișnuite. Debussy explorează contrastele dinamice dintre secțiunile mai blânde și cele mai intense; libertatea ritmică, în tempo moderat etc., contribuie la relevarea profunzimii și complexității expresiei muzicale.

Compoziția include efecte sonore care evocă imagini vizuale și creează o atmosferă de contemplare, invitând ascultătorul să descopere frumusețea muzicală.

Dicționar muzical

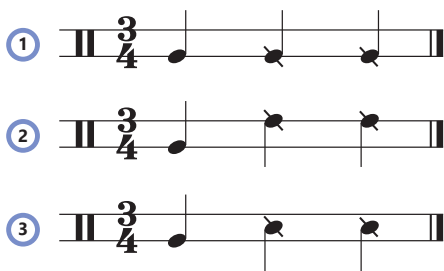
Arabesca în muzică se referă la o formă de ornamentație melodică, caracterizată printr-o mișcare fluidă și variată, cu un caracter elaborat și expresiv. Termenul provine din arta arabă, unde arabescurile sunt modele decorative de împletire a motivelor abstracte, cu desene repetitive, simetrice, cu forme spontane, curbate, ondulate și curgătoare care iau forma florei. Arabesca creează atmosfera lirică și visătoare, fiind adesea folosită pentru a evoca emoții și imagini poetice.

Structura piesei „Gymnopédie nr. 1”, de Erik Satie

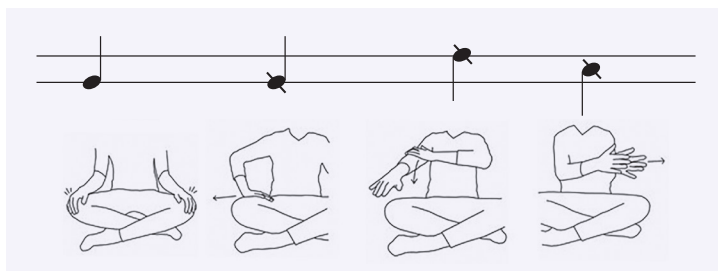
Eveniment sonor	Patern/model	Repetări
Introducere	—	4 măsuri
Prima temă	1	X8
Prima temă	2	X9
Tema a doua	1	X10
Tema a doua	3	X7

- 1 **Descoperiți** expresivitatea muzicii impresioniste prin audiția pieselor: „Arabesque nr. 1”, de C. Debussy, și „Gymnopédie nr. 1”, de E. Satie.
- 2 **Comentați** imaginea muzicală a pieselor muzicale caracterizând unele elemente de limbaj.
- 3 **Asociați** expresivitatea muzicii audiate a compozitorilor impresionisti cu creații artistico-plastice.
- 4 **Exersați și executați** percuția corporală la piesa „Gymnopédie nr. 1”, de E. Satie, după modelul și structura propusă.

Model de acompaniament:

Modele de percuție corporală

- 1 **Identificați** expresivitatea imaginii și a limbajului artistic în piesa vocală „Răsai” în interpretarea Doinei și Ion Aldea-Teodorovici.
- 2 **Învățați și interpretați** expresiv piesa „Răsai” în varianta solist cu cor.

Răsai

Versuri: Grigore Vieru. Muzică: Ion Aldea-Teodorovici

1. Dra-gu-mi-i a te cân - ta, Scri-su-le ve-nit din ste - le.
 2. Bu - cu - ră - te, scris la - tin, Că pe va-lea dul-ce-a - ma - ră

Ori - ce li - te - ră a ta, Ca pe o-chii mai-cii me - le
 N-ai ve - nit ca un stră - in, Ai ve-nit la ti - ne-n ța - ră

Dor - nic o să - rut. Ră - sai, ră-sai, ră-sai
 Și la fra - ții tăi.

Ca grâ-ul cel ver - de, Ca la - cri-ma, Ră -
 sai, ră-sai, ră-sai Și nu te mai pier - de, lu -

bi - rea mea. Ră - bi - rea mea.

2. Mere purpurii pe ram,
 Văi cu spic de aur pline.
 Totuși, ce săraci eram
 Neavându-te pe tine,
 Scrisule cel scump.

3. Bucură-te, scris latin,
 Că pe valea dulce-amară
 N-ai venit ca un străin,
 Ai venit la tine-n țară
 Și la frații tăi.
 Refren.

Muzica jazz

Muzica jazz are o istorie bogată și diversă, fiind o expresie culturală importantă care a evoluat de-a lungul secolului XX, influențând și fiind influențată de diverse mișcări muzicale și sociale. Jazzul își are rădăcinile în comunitățile afro-americane din sudul Statelor Unite, în special în New Orleans. El a evoluat dintr-un amestec de *blues*, *ragtime*, *spirituals* și muzică de marș. Orașul New Orleans a fost locul unde diferitele tradiții muzicale – africane, europene și caraibiene – s-au intersectat, contribuind la nașterea jazzului

Duke Ellington, Count Basie și Benny Goodman au adus jazzul în sălile de concert și au popularizat *big bandurile*, care au definit *stilul swing* al anilor 1930.

În anii '40, o nouă generație de muzicieni, inclusiv Charlie Parker, Dizzy Gillespie și Thelonious Monk, a revoluționat jazzul, creând *stilul bebop*, caracterizat de tempouri rapide, armonii complexe și improvizații îndrăznețe. Acest stil a transformat jazzul din muzică de dans într-o formă de artă mai sofisticată și mai cerebrală.

În anii '50 au văzut apariția *cool jazzului*, un stil mai relaxat și mai melodic, popularizat de artiști precum Miles Davis și Dave Brubeck. În contrast, *hard bopul* era mai energic, integrând elemente de *blues* și *gospel*, iar *jazzul modal*, exemplificat de albume precum „Kind of Blue” al lui Miles Davis, experimenta cu structuri armonice mai libere.

În anii '60, jazzul a început să se diversifice și mai mult, cu muzicieni precum John Coltrane și Ornette Coleman explorând *free jazzul*, o formă radicală care renunța la structurile tradiționale de acorduri și măsură.

La sfârșitul anilor '60 și mijlocul anilor '70, jazzul a intrat în era *fusion*, când artiști precum Miles Davis și Herbie Hancock au început să îmbine jazzul cu elemente de *rock*, *funk* și *muzică electronică*.

- 1 **Determinați** specificul genului de muzică *blues*, al stilului de muzică pentru pian *ragtime* și al cântecului religios *spirituals* prin documentare din diferite surse informaționale.
- 2 **Creați** posterul „Jazzul: muzica libertății și improvizației”, reunind date istorice, stiluri muzicale, interpreți și creații reprezentative.
- 3 **Comentați** una dintre creațiile muzicale propuse după reperele: conținutul de idei, imagine, formă, limbaj, stil.
- 4 **Formulați** aprecieri estetice despre muzica jazz în raport cu viața și domeniile de activitate umană.

Everett Spuill. *And then there was da blues* (Și apoi a urmat blues-ul)

Repertoriu pentru audiții:

- 1 Ragtime „The Entertainer”, de Scott Joplin.
- 2 Ragtime „Black and White Rag”, de George Botsford.
- 3 Piesa „Basin Street Blues”, de Spencer Williams (interpret: Louis Armstrong).
- 4 Piesa „C Jam Blues”, de Duke Ellington.

Louis Armstrong (1901–1971)

- 1 **Definiți** noțiunea de *improvizație muzicală*.
- 2 **Descoperiți** și **explicați** secretele piesei „When the Saints Go Marching In” prin audiția diferitelor variante.
- 3 **Învățați** și **interpretați** expresiv piesa „When the Saints...” cu acompaniament ritmic, după modelul de mai jos.

Povestea unei capodopere: When the Saints Go Marching In

Provenită din muzica spirituală și gospel, piesa „When the Saints Go Marching In” a fost cântată inițial în biserici afro-americane. Celebrul muzician de jazz Louis Armstrong a transformat-o dintr-o simplă piesă religioasă într-un hit internațional (1930), adăugându-i elemente de jazz, contribuind la popularitatea ei globală, datorită stilului său unic, improvizației și energiei pe care o transmite.

Muzica piesei – festivă și plină de speranță – evocă puterea muzicii de a aduce bucurie și inspirație chiar și în cele mai grele momente. Armstrong, cu vocea sa distinctă, aduce un element de personalitate și emoție autentică în interpretare. Caracteristica-cheie a versiunii lui L. Armstrong – improvizația – adăuga variații ritmice și melodice, care fac fiecare interpretare unică. Instrumentele tipice jazzului: trompeta (la care interpreta Armstrong), clarinetul, trombonul, contrabasul, tobele și, uneori, pianul, joacă un rol esențial în crearea structurii și emoției piesei, contribuind în mod unic la sunetul distinctiv al acestui gen. Ele nu doar acompaniază, ci devin elemente active, care pot improviza, dialoga și construi dinamica piesei.

When the Saints Go Marching In

Versuri și muzcă: Louis Armstrong

Tempo di marcia C

O when the Saints go march-ing in
Când sfin - ții vin măr - șă - lu - ind

O when the Saints go march - ing in
Când sfin - ții vin măr - șă - lu - ind

O Lord I want to be in that num-ber
Doam-ne, aș vrea să fiu a - co - lo

O when the Saints go march - ing in.
Când sfin - ții vin măr - șă - lu - ind.

George GERSHWIN
(1898–1937)

Rhapsody in Blue

Compozitorul și pianistul american George Gershwin a devenit celebru pentru abilitatea sa de a îmbina muzica clasică cu jazzul și influențele populare ale timpului său. Născut la New York într-o familie de imigranți evrei din Rusia, a început să cânte la pian la o vârstă fragedă. G. Gershwin a devenit faimos pentru compozițiile sale în genuri variate, printre care opere, muzică de scenă și de film, dar și muzică clasică.

Alte lucrări notabile sunt opera „Porgy and Bess” (1935), inspirată din viața populației afro-americane, care include piesa „Summertime”, și „An American in Paris” (1928). Stilul său a avut o influență profundă asupra muzicii americane, iar compozițiile sale au ajutat la popularizarea jazzului în rândul publicului larg.

„Rhapsody in Blue” („Rapsodia în blues major”) este una dintre celebrele lucrări ale compozitorului american Ge. Gershwin, definitivată în 1924. Reprezintă o lucrare simfonică ce combină elemente de muzică clasică cu jazz, creând un stil distinctiv care a influențat atât muzica clasică americană, cât și evoluția jazzului. Această compunere se remarcă prin ritmuri energice, melodii *catchy* și o atmosferă vibrantă, care reflectă dinamismul și efervescența epocii interbelice din Statele Unite.

Trăsăturile expresive ale limbajului muzical în „Rhapsody in Blue”:

- 1 Tema clarinetului de la debut, este un *glissando* celebru, o tehnică specifică jazzului.
- 2 Liniile melodice expresive, unele simple și ușor de reținut, contrastează cu secțiunile ritmice intense, oferind o balansare între tensiune și relaxare.
- 3 Ritmurile sincopate și cele de *swing* sunt prezente pe tot parcursul lucrării.
- 4 Acordurile extinse adaugă o senzație de tensiune și anticipare, creează atmosferă de mister sau eleganță, contrastând cu armoniile clasice.
- 5 Combinarea secțiunilor solo cu intervenții orchestrale ample, evidențiază atât stilul concertistic clasic, cât și interacțiunea spontană tipică jazzului.
- 6 Schimbarea tempoului și a tonalității creează contraste dramatice.
- 7 Pianul are rolul de a sugera libertatea improvizatorică.

- 1 **Definiți** noțiunea de improvizație muzicală.
- 2 **Numiți** piese cu improvizații muzicale interesante, după părerea dvs.
- 3 **Povestiți** istoria „Rhapsody in Blue”, studiind informații din diferite surse informaționale.
- 4 **Audiați** cercetător „Rhapsody in Blue”, de G. Gershwin.
- 5 **Comentați** trăsăturile expresive ale limbajului muzical din „Rhapsody in Blue”, de G. Gershwin.
- 6 **Propuneți** nume de interprete celebre de jazz.

Vibrații jazz în muzica de divertisment

Secolul XX este marcat de influența profundă a jazzului asupra muzicii destinate relaxării și recreerii. Grație improvizației și libertății sale expresive, jazzul s-a infiltrat în diverse stiluri muzicale populare, cum ar fi *muzica de dans*, *swingul* și mai târziu în *rock-and-roll*. Ritmurile sincopate și armoniile complexe au fost adaptate pentru un public mai larg, creând o atmosferă vibrantă și plină de energie în sălile de dans. Mari artiști precum Duke Ellington și Count Basie au contribuit la accesibilitatea jazzului, transformându-l într-un fenomen de masă. Jazzul a pătruns și în muzica de film, intensificând dramatismul și emoțiile din filme. Versatilitatea jazzului în divertisment a condus la popularizarea sa la scară globală.

Dmitri Dm. Șostakovici împreună cu George Enescu, Moscova, 1946

„**Suită nr. 1 pentru orchestră de jazz**” (1934), creată de compozitorul rus Dmitri Dmitrievici Șostakovici, nu este jazz în sensul american autentic, reflectând stilul și elementele specifice muzicii de divertisment, foxtrot, muzică de dans a vremii, integrând influențe de jazz de salon. Această lucrare muzicală conține trei părți: un foxtrot, un vals și o polcă.

Muzica piesei „Polca” este jucăușă, elegantă, ironică, plină de umor subtil.

- ① **Audiați** piesa „Polca” din „Suita nr. 1 pentru orchestră de jazz”, de Dm.Dm. Șostakovici.
- ② **Studiați și interpretați** acompaniamentul ritmic la piesa „Polca” după modelul de mai jos, utilizând instrumente de percuție: tobă, triangu, tamburină.
- ③ **Comentați** afirmațiile lui G. Enescu despre muzica compozitorului Dm.Dm. Șostakovici, care a fost asemănată cu „trezirea sufletelor prin vehemența apelului sonor”.

Acompaniament ritmic „Polca” din „Suita nr. 1 pentru orchestră de jazz”

Four rhythmic notation examples (A, B, C, D) for the Polca from Suite No. 1 for Jazz Orchestra, in 4/4 time.

A

B

C

D

Etnojazzul în universul muzicii

Formația „Trigon” din Republica Moldova (fondată la 7 octombrie 1992) este una dintre cele mai cunoscute formații de jazz *ethno-fusion* din spațiul est-european. „Trigon” combină elemente de jazz cu influențe din folclorul tradițional moldovenesc și est-european cu folk, etno, jazz, rock și muzică simfonică. Fiind una dintre cele mai bune trupe de jazz modern, formația deține un stil unic și inovator.

Sub conducerea muzicianului Anatol Ștefăneț (violonist, compozitor), trupa are succes internațional, participând la festivaluri de jazz din întreaga lume și este apreciată pentru virtuozitatea și creativitatea membrilor săi: Anatol Ștefăneț – violă; Vali Boghean – saxofon, trompetă, caval, vocal; Dan Brumă – chitară; Gari Tverdohleb – percuție. Repertoriul lor include atât piese originale, cât și prelucrări inspirate din muzica tradițională moldovenească.

Formația „Trigon” din Republica Moldova

Piesa „Brâul” în interpretarea formației „Trigon”

Piesa „Brâul” din repertoriul formației „Trigon” este o fuziune captivantă între tradiția folclorică și improvizația jazzistică, reflectă măiestria formației în a aduce la viață dansurile populare într-o formă nouă, plină de viață și inovație, fără a pierde însă legătura cu rădăcinile culturale.

Trăsăturile piesei „Brâul”:

- Ritm vioi și energic, adesea în măsuri asimetrice, care îi conferă o dinamică specifică.
- Exprimare modernă și jazzistică prin accentuarea ritmului la percuție și linii de bas dinamice.
- Construcția ritmică vibrantă reprezintă un fundal ideal pentru improvizațiile instrumentale.
- Melodiile tradiționale de *brâu*, interpretate la mai multe instrumente, păstrează esența melodică, caracterul ritmic al dansului popular și aduc o expresivitate suplimentară.
- Motivele folclorice sunt adaptate, iar improvizațiile aduc un nou strat de complexitate, transformând materialul folcloric într-o compoziție modernă.
- Fiecare instrumentist își are momentul de libertate, contribuind la diversitatea sonoră și la structura fluidă a piesei.

PROIECT DE GRUP

„Evoluția conturului melodic al piesei «Brâul»”

- 1 **Creați** grupuri de lucru a câte 4 elevi.
- 2 **Studiați** trăsăturile specifice dansului popular „Brâul” din diverse surse informaționale.
- 3 **Reprezentați** evoluția conturului melodic al piesei „Brâul” în timpul audiției interpretării piesei de către formația „Trigon”, astfel:
 - (a) Fixați foi de hârtie cu formatul A4 pe bancă pentru fiecare grup;
 - (b) Desenați în colțurile foi puncte de diferite culori;
 - (c) Fiecare membru al grupului reprezintă conturul melodiei (pe durata sunării muzicii), pornind dintr-un punct cu marker de culoarea respectivă.
- 4 **Afișați și comentați** lucrările.

- ① **Vizionați și apreciați** artistismul variantelor de interpretare a piesei „Primăvară” din repertoriul formației „Noroc”, pentru a înțelege cum s-a menținut ori transformat esența piesei în aceste versiuni.
- ② **Învățați și interpretați** expresiv piesa „Primăvară”, de M. Dolgan.

Primăvară

Versuri: Andrei Strâmbeanu. Muzică: Mihai Dolgan

Moderat

am

1. Îmi șop-teș-te i - ni - ma, i - ni - ma, i - ni - ma,

am 3 A7 dm

Sim - te că-i a - proa-pe pri-mă - va - ra

E7 3 E7 3

Și nu ști - e ni - me-nea, Și nu ști - e ni - me-nea

E7 3 am

Gân - du - ri - le me - le un-de zboa - ră.

am 3 am 3

Se tre-zesc câm-pi - i - le, cân-tă cio-câr - li - i - le,

am 3 A7 dm

Nu o - preș - te ni - meni pri-mă - va - ra.

Refren:

dm G dm

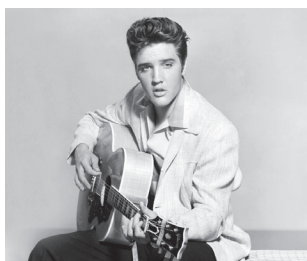
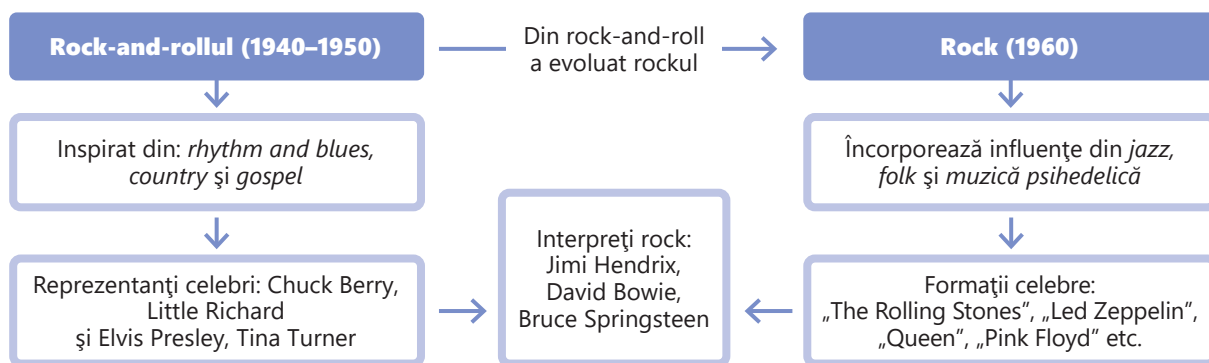
Pri-mă-va - ră, pri - mă-va - ră, Mi-a-min-tești a câ - ta oa - ră

1. dm E7 am A7 2. dm E7 am

De lu-mi-na dra-gos-tei din-tâi. De lu-mi-na dra-gos-tei din-tâi.

Revoluția muzicii internaționale – rock-and-rollul

Fenomenul muzical revoluționar în anii 1950 – *rock-and-rollul* – a schimbat radical peisajul cultural și social. Combinând elemente din *blues*, *country* și *gospel*, rock-and-rollul pune bazele unei fuziuni inovatoare de genuri, care a adus împreună tradițiile muzicale afro-americane și cele europene. Stilul său energetic și nonconformist a devenit o formă de expresie a revoltei tineretului împotriva normelor sociale stricte ale vremii. A influențat atitudini legate de libertatea personală, contribuind la diminuarea barierelor rasiale. Rock-and-rollul a revoluționat industria muzicală, fiind promovat prin emisiunile radio și televiziune.

Elvis Presley (1935–1977)

Freddie Mercury (1946–1991)

Michael Jackson (1958–2009)

- ① **Descrieți** istoricul și trăsăturile specifice muzicii rock-and-roll și rock.
- ② **Determinați** rolul social și cultural al muzicii rock, făcând referință la exemple muzicale.
- ③ **Selectați** piese celebre, în urma audițiilor independente, din creația interpreților și formațiilor de muzică rock și rock-and-roll, argumentând puterea mesajului muzical.
- ④ **Audiați** și **exersați** acompanierea piesei „We Will Rock You”, de Fr. Mercury, cu percuție corporală, după modelele propuse în imaginea de mai jos.

Fragment din piesa „We Will Rock You”,
de Freddie Mercury

Elvis Presley este unul dintre puținii oameni cunoscuți în întreaga lume, considerat regele rock-and-rollului. Printre melodiile lui de succes, multe sunt piesele clasice ale rockului – „Jaihouse Rock”, „Hound Dog”, „All Shook Up”.

Piesa „Yesterday” („Ieri”) a fost înregistrată de formația „The Beatles” în 1965. Cântecele deține recordul *Guinness World-Records* pentru melodia cu cele mai multe versiuni alternative înregistrate (peste 1 600). Inclus în topul celor mai bune 500 de cântece ale tuturor timpurilor, a fost interpretat de artiști cunoscuți: Elvis Presley, Bob Dylan, Frank Sinatra, Jose Feliciano, Plácido Domingo și Shirley Bassey.

Membrii cvartetului muzical „The Beatles”

- 1 **Studiați** istoria și creația formației „The Beatles”.
- 2 **Audiați** și **caracterizați** expresivitatea piesei „Yesterday” în interpretarea lui Elvis Presley.

Yesterday

Versuri și muzică: John Lennon, Paul McCartney

Moderato

Yes - ter - day, all my troub - less seemed so far a - way
Sud - den - ly, I'm not half the man I used to be

Now it looks as though they're here to stay, Oh, I be - lieve in
There's a shad - ow hang - ing o - ver me Oh, yes - ter - day came

yes - ter - day. Why she had to go I don't know she wouldn't say
sud - den - ly.

I said some - thing wrong, Now I long for yes - ter -

Coda

day. // yes - ter - day. Mm, mm, mm, mm, mm, mm, mm.

„Queen” – legenda care a redefinit muzica rock și a inspirat generații

Trupa „Queen” a fost fondată în 1970 în Londra de Freddie Mercury, Brian May, Roger Taylor și John Deacon. Numele „Queen” a fost ales de Freddie Mercury, considerând că este un nume puternic și evocator, care reflectă puterea și diversitatea. „Queen” a devenit rapid cunoscută pentru stilul său inovator, având un impact semnificativ asupra culturii rock. Vânzările de bilete în primul turneu în SUA (1975) au fost fenomenale. Cu piesa „Bohemian Rhapsody”, devenită hit colosal care a câștigat primul disc de platină, „Queen” era considerată cu adevărat drept trupa epocii. Ca să mulțumească fanilor dedicați într-un stil extravagant, „Queen” a organizat un concert gratuit în Hyde Park din Londra. S-a estimat că ar fi fost un public între 150 și 200 de mii de oameni – cel mai mare public pentru care trupa a cântat până în acel moment și, până în prezent, cel mai mare record de prezență vreodată la un concert în Hyde Park. Piesa „We Will Rock You”, ocupând prima poziție în Franța, după 12 săptămâni consecutive, cedează locul piesei „We Are The Champions”, devenită la fel de celebră.

Trupa a călătorit în Europa, SUA, Japonia pentru mai multe turnee. Albumul „The Game” (1980) a câștigat cinci discuri de platină numai în Canada. Piesa „Another One Bites The Dust” a devenit cel mai mare single al trupei, vândut vreodată în întreaga lume. La sfârșitul anului 1980 „Queen” vânduse peste 45 000 000 de albume în întreaga lume.

Membrii celebrei trupe „Queen”

Cântecul „The Show Must Go On”, de „Queen” transmite un mesaj puternic despre rezistență, curaj și determinare în fața dificultăților. Scris de chitaristul Brian May, dar interpretat cu pasiune de Freddie Mercury, piesa vorbește despre continuarea vieții și a performanței, indiferent de suferință sau provocări personale. Lirica reflectă lupta interioară a lui Mercury, care se confrunta cu boala sa (SIDA) în acea perioadă. Refrenul „The show must go on” („Spectacolul trebuie să continue”) conține un mesaj optimist pentru viață și pentru inevitabila continuare a acesteia, indiferent de circumstanțe. Acest mesaj este adesea interpretat ca o metaforă a spiritului neînfrânt al omului.

- 1 **Audiați** piesa „The Show Must Go On” interpretată de „Queen”.
- 2 **Explorați** muzica clasică rock, audiind piese din repertoriul trupei „Queen”.
- 3 **Determinați** elementele de limbaj prin care se exprimă mesajul despre reziliență în piesa „The Show Must Go On” în interpretarea lui Fr. Mercury.
- 4 **Caracterizați**, în urma vizionării concertelor de muzică rock, abordarea emoțiilor prin muzică și felul în care artiștii folosesc arta pentru a transmite mesaje personale și universale.
- 5 **Elaborați** topul personal al pieselor celebre din repertoriul unei formații de muzică rock.

- 1 **Audiați** piesa „They Don't Care About Us” în interpretarea lui Michael Jackson, în varianta de videoclip.
- 2 **Investigați** perioada și evenimentele care au inspirat această piesă, subliniind teme precum drepturile omului, egalitatea rasială sau justiția socială.
- 3 **Discutați** despre felul în care muzica piesei audiate influențează opiniile și comportamentele oamenilor în societate.
- 4 **Învățați și interpretați** piesa „They Don't Care About Us”, asociind un acompaniament ritmic potrivit.

„They Don't Care About Us” este o piesă emblematică a lui Michael Jackson, lansată în 1995 ca parte a albumului „HIStory”. Cântecul are un puternic mesaj social, abordând teme precum nedreptatea, discriminarea și abuzurile împotriva drepturilor omului. Piesa este apreciată pentru ritmul său energic și combinația între pop, rock și influențe de muzică tradițională braziliană. Mesajul său rămâne relevant și astăzi, fiind adesea considerat drept un protest împotriva opresiunii și a inegalităților.

They Don't Care About Us

Versuri și muzică: Michael Jackson

dm C

Skin head dead head ev - ery - bo - dy gone bad

dm C

Sit - u - a - tion ag - ra - va - tion ev - ery - bo - dy al - leg - a - tion

dm C

In the suite on the news ev - ery - bo - dy dog food

dm C

Bang bang shock dead ev - ery - bo - dy's gone mad

dm C dm

All I wan - na say is that they don't real - ly care a - bout us.

Muzica de divertisment la răscrucea secolelor XX–XXI

Muzica pop și disco reprezintă două dintre cele mai influente și formate stiluri muzicale care au modelat cultura și industria muzicală globală în secolul XX, cu impact major asupra evoluției muzicii contemporane. Aceste stiluri au evoluat și s-au influențat reciproc, marcând o perioadă de tranziție în industria muzicală. La începutul secolului XXI, muzica pop a preluat elemente de disco, integrând tehnologia digitală și sunetele sintetice, ceea ce a dus la o diversificare a stilurilor și dezvoltarea unui *sound* globalizat și accesibil publicului larg.

Dicționar muzical

Disco (abreviere de la *discothèque*) – un fenomen muzical și cultural major în anii 1970. Stilul disco a evoluat din ritmurile *funk* și *soul*.

Muzica pop (abrevierea de la *popular*) a fost întotdeauna un stil accesibil și adaptabil, orientat spre mase. A evoluat sub influența mai multor stiluri muzicale, adaptându-se noilor tehnologii și gusturi ale audienței.

PROIECT INDIVIDUAL

„Evoluția muzicii disco și pop”

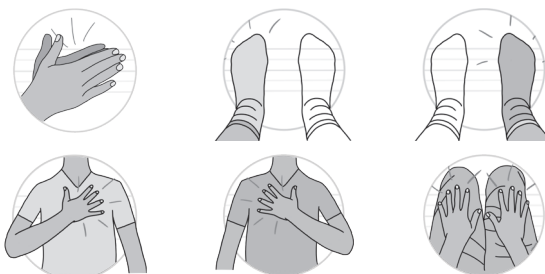
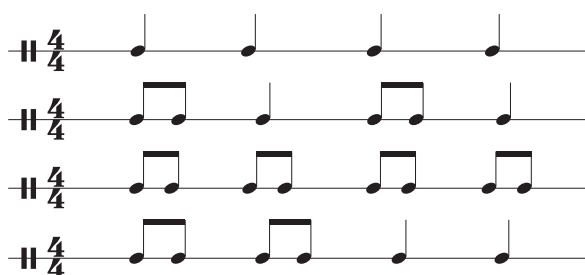
- ① **Realizează** o prezentare *PowerPoint* despre evoluția muzicii disco și pop, relevând trăsăturile fiecărui stil și modul în care s-au influențat reciproc.
- ② **Include** exemple de artiști și albume relevante din fiecare perioadă.
- ③ **Explică** cum aceste stiluri muzicale au influențat cultura globală.

„ABBA” este una dintre cele mai renumite formații pop din lume, fondată în anii 1970 în Suedia. Stilul distinctiv al formației combină melodii memorabile cu armonii vocale complexe, însoțite de o producție inovatoare pentru acea perioadă. Printre piesele celebre ale formației se numără „Dancing Queen”, „Mamma Mia”, și „The Winner Takes It All”.

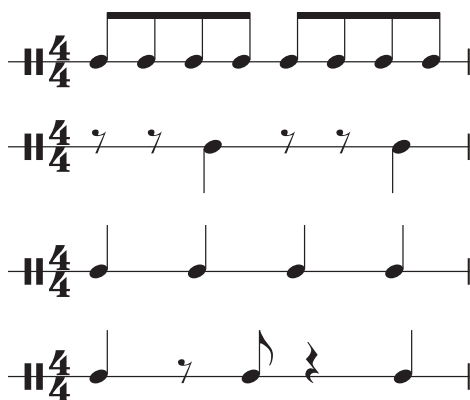

Membrii formației „ABBA”

- ① **Ascultați** un hit disco din anii 1970 (de exemplu, „Stayin' Alive”, de la „Bee Gees”) și o piesă pop contemporană (de exemplu, „Uptown Funk”, de Mark Ronson, interpretată de Bruno Mars), pentru a compara elementele ritmice, instrumentale și de producție.
- ② **Audiați** și **fredonați** melodia piesei „Mama Mia” din repertoriul „ABBA”.
- ③ **Selectați** formule ritmice și modelele de percuție potrivite pentru a acompania piesa „Mama Mia”.

Formule ritmice pentru acompaniament

- 1 **Audiați** piesa „Un poquito cantas” în diferite variante de interpretare: ansamblu vocal, cor, chitară, orchestră etc.
- 2 **Învățați** și **interpretați** expresiv melodia piesei „Un poquito cantas”.
- 3 **Exersați** formulele ritmice la instrumente de percuție (claves, maracas) și cu percuție corporală (lovituri alternante în piept, picioare, palme).
- 4 **Interpretați** acompaniamentul piesei „Un poquito cantas” în grupuri mici și apreciați reciproc artistismul.

Un poquito cantas

(folclor latino-american)

dm A7 A7 dm

1. Un po-qui-to can - tas, un po-qui-to bai - las,

dm A7 A7 dm

Un po-qui-to le - lo-la come un ca-na-ri - o.

dm A7 A7 dm

Le-lo - la, le-lo - la, le - lo-le - lo - le-lo - la,

dm A7 A7 dm

Le-lo - la, le-lo - la, le - lo-le - lo - la.

2. Un poquito vino, un poquito aire.
3. Un poquito vientos, un poquito sombras.
4. Un poquito machos, un poquito chicas.

„Alternosfera”: poetică, melancolie și revoluție în rockul alternativ

Trupa de rock alternativ „Alternosfera” a fost înființată în decembrie 1998, la Chișinău, de Marcel Bostan (vocalist și principalul textier), Marin Nicoară (chitarist) și câțiva prieteni. La început, trupa a cântat în cercuri restrânse, câștigând rapid popularitate datorită sunetului lor inovator și versurilor poetice. Apoi a devenit cunoscută pentru stilul său inconfundabil și mesajele profunde din muzică.

Membrii trupei de rock „Alternosfera”

Lansarea primului album „Orașul 511” a avut loc în 2005. Acest album a atras atenția prin versurile melancolice, pline de imagini lirice și referințe simbolice. El a fost un punct de plecare pentru stilul trupei, în care predomină influența rockului alternativ și a muzicii *grunge* – subgen al muzicii rock, caracterizat de un sunet brut, distorsionat și o atitudine de rebeliune față de convențiile muzicale, cu o estetică mai melancolică și introspectivă. De-a lungul anilor, „Alternosfera” a continuat să-și extindă popularitatea, lansând albume de succes, precum „Visători cu plumb în ochi sau ultima scrisoare pentru femeia nordică” (2007), „Virgula” (2012), trilogia „Epizodia” (2013) și „Haosoleum” (2015). Aceste albume au consolidat poziția trupei pe scena rockului din România și Republica Moldova.

Nicolae Munteanu, baterist

Marcel Bostan, vocalist și textier

- 1 **Studiați** istoricul trupei de rock alternativ „Alternosfera”, consultând diverse surse informaționale.
- 2 **Determinați** nume mari ale rockului mondial care au influențat creația trupei „Alternosfera”.
- 3 **Audiați și caracterizați** valorile piesei „Epizodia” din repertoriul trupei „Alternosfera”.
- 4 **Explicați** impactul cultural și popularitatea trupei „Alternosfera” în spațiul național.
- 5 **Comentați** creația trupei conform reperelor: simbolismul versurilor, versatilitatea stilului muzical, tematica recurentă, concepția narativă a albumelor.
- 6 **Elaborați** un eseu pe tema: „«Epizodia» – manifest artistic al generației actuale”.

Valorile piesei „Epizodia” din repertoriul formației „Alternosfera”:

- Exprimă sensibilități accentuate față de viață și față de propriile trăiri.
- Imaginea evocă problema timpului care trece și impactul acestuia asupra vieții și identității.
- Muzica și versurile piesei accentuează conștientizarea efemerității și a schimbării, invitând ascultătorul să reflecteze la sensul timpului în propria viață, să pună întrebări existențiale.
- Reflectă o călătorie interioară, o explorare a gândurilor și sentimentelor profunde, deseori asociate cu o căutare a propriei identități și a sensului existenței.

Muzica de film ca „o istorie de dragoste”

Fără muzică, filmele ar fi doar povești în imagini, lipsite de emoție. Muzica de film este foarte sugestivă și ne provoacă să descoperim viața în diversele ei manifestări.

Într-un interviu, regizorul Claude Lelouch a remarcat: „În filmele mele folosesc muzica așa cum folosesc un actor. Muzica este un formidabil regizor pentru actori [...]. Muzica este omniprezentă, fiind în mod constant punctul de referință pentru instinctul personajului”.

Unul dintre cele mai romantice filme din toate timpurile este considerat „Une histoire d'amour” (1970), premiat cu Oscar și un Glob de Aur (regizor – Arthur Hiller). Pentru acest film a fost creat unul dintre cele mai renumite cântece cu aceeași denumire, pe versuri de Catherine Desage și pe muzică de Francis Lai. Într-o carieră de peste 40 de ani, Francis Lai a compus muzică pentru mai mult de 100 de filme, a scris peste 600 de cântece, pentru care a primit numeroase distincții, trofee, discuri de aur și de platină.

Dicționar muzical

Muzica de film este un gen specific de muzică, element al artei cinematografice. Poate exercita o funcție ilustrativă, de însoțire a subiectului filmului, precum și un rol independent în redarea concepției imaginii artistice, devenind un factor important al construirii dramaturgiei.

- 1 **Elaborați** un repertoriu din creații de muzică de film, prin care să se exprime varietatea trăirilor umane.
- 2 **Audiati** cântecul „Une histoire d'amour” și **comparați** expresivitatea lui în interpretarea mai multor cântăreți.
- 3 **Fredonați** fragmente din melodia cântecului „Une histoire d'amour” sub formă de dialog.

Une histoire d'amour

Versuri: Catherine Desage. Muzică: Francis Lai

Moderato
am

am

Une his-toire d'a-mour Où cha-que jour de-vient pour

E7 E7

nous le der-nier jour, Où on ne peut dire „à de-

am F

main” à son a-mour Et qu'on est là tout près de

E7 E7 am etc.

lui à re-gar-der Mou-rir sa vie

Valsul, de Eugen Doga, din filmul *Gingașa și tandra mea fiară*

Compozitorul Eugen Doga face parte din cele o sută de personalități ale lumii declarate în anul 2000 Om al Milenului. După genialul compozitor George Enescu, numai Eugen Doga s-a bucurat de o asemenea recunoaștere internațională. „Valsul” a fost compus pentru filmul „Gingașa și tandra mea fiară”, regizat de Emil Loteanu în 1978, o adaptare după povestirile scriitorului și dramaturgului rus Anton Cehov. Filmul explorează teme de dragoste și destin, iar piesa muzicală reflectă perfect delicatețea și intensitatea emoțiilor personajelor.

În 2014, acest vals a fost recunoscut de UNESCO drept una dintre capodoperele secolului XX.

Melodia expansivă a valsului are o linie melodică clară, fluidă, unduitoare, cu fraze largi, care exprimă tandrețea și starea de visare. Pulsația ritmică la trei timpi conferă muzicii un caracter elegant și grațios. Orchestrația subtilă și echilibrată este subliniată prin sonoritatea instrumentelor de coarde și a pianului, care exprimă trăiri romantice intense. Contribuția instrumentelor de suflat adaugă strălucire și o senzație de spațiu larg. Bogat în detalii expresive, valsul păstrează o simplitate elegantă, care îl face accesibil și memorabil.

Imagini din filmul „Gingașa și tandra mea fiară”

- 1 **Audiați** „Valsul”, de E. Doga, din filmul „Gingașa și tandra mea fiară”.
- 2 **Scrieți** într-un jurnal muzical ce simțiți la auzirea melodiei „Valsului” din filmul „Gingașa și tandra mea fiară” și cum se schimbă aceste emoții de-a lungul piesei.
- 3 **Deosebiți** auditiv momentele în care se repetă melodia sau apar variațiuni ale acesteia în timpul audițiilor.

„Valsul” din filmul „Gingașa și tandra mea fiară”

(fragment)

Muzică: Eugen Doga

- Descoperiți fenomenul de excepție al personalității artistice Eugen Doga în referința marelui poet Grigore Vieru: „Grație creatorilor ce cu flacăra magică a inimii lor știu să înlănțuie vremea supramotorizată, se apropie om de om, neam de neam, popor de popor. Compozitorul Eugen Doga este unul dintre ei... În cântecul său nu te poți plictisi, nici dispera... Eugen Doga s-a topit în cântec ca mirosul de brad în aerul munților. Nu el își spune azi cântecul, ci cântecul pe el ni-l spune...”

Grigore Vieru

EVALUARE

Discuții și atitudini

- 1 Descrieți istoria și originea impresionismului în arte și muzică.
- 2 Delimitați trăsăturile specifice muzicii jazz, rock, rock-and-roll, disco.
- 3 Povestiți succint istoria apariției muzicii jazz.
- 4 Explicați modalitățile de interacțiune a jazzului cu muzica academică și folclor.
- 5 Argumentați rolul social și cultural al muzicii rock, făcând referință la exemple muzicale.
- 6 Comentați importanța valorilor folclorului muzical, utilizând următoarele citate: „Muzica rock este vocea unei generații care refuză să fie redusă la tăcere. Este modul nostru de a spune că vrem mai mult de la viață” (*Bruce Springsteen*); „În era digitală, rockul rămâne o sursă de autenticitate, un memento că suntem conectați prin emoții reale și pasiuni comune”. (*Dave Grohl*)

Interpretare și creație

- Formați grupuri pentru a interpreta expresiv cântecele cu acompaniament, după liberă alegere.
- Evaluați reciproc cultura de interpretare muzicală a grupurilor după repere și punctaj, convenite în prealabil.

Chestionar

- 1 Ce imagini domină în muzica compozitorilor impresionisti?
- 2 Care compozitori reprezintă muzica impresionismului?
- 3 Din care tradiții muzicale s-a născut jazzul?
- 4 Cine din compozitori pentru prima dată a combinat muzica clasică cu jazzul?
- 5 Care formații muzicale din Republica Moldova reprezintă muzica de divertisment?

PREZENTAREA PROIECTULUI

„VARIETATEA MUZICII ÎN ZILELE NOASTRE”

Scopul proiectului: Descoperirea cum funcționează sunetul și ritmul, explorând influența tehnologiei în crearea și difuzarea muzicii și exprimând artistic emoțiile și ideile inspirate de diferite genuri muzicale. Construirea perspectivelor asupra impactului muzicii în viața cotidiană, cu explicații și argumente privind următoarele aspecte:

ȘTIINȚE: Realizarea experimentelor acustice și analizarea undelor sonore, explorând producerea sunetelor cu diverse obiecte și materiale. Studiarea influenței diferitelor genuri de muzică asupra dispoziției oamenilor, analizând legătura dintre frecvențele muzicii și stările emoționale.

TEHNOLOGII: Crearea unui instrument muzical virtual folosind aplicații software (exemplu: GarageBand, Soundtrap) pentru a compune melodii scurte și explora legătura dintre muzică și tehnologie. Realizarea unui afiș digital despre diversitatea muzicii folosind coduri QR ce redirecționează la exemple de muzică din diferite genuri, epoci și culturi.

ARTE: Realizarea unui colaj care să ilustreze diferitele genuri muzicale și trăsăturile lor specifice (de ex.: costume, instrumente, elemente grafice specifice fiecărui gen). Crearea unui dans sau a unei mișcări coregrafice inspirate de muzica electronică modernă sau de un alt gen muzical ales.

MATEMATICĂ: Studiul formei undelor sonore sinusoidale prin schițarea grafică a undelor pentru diferite frecvențe, folosind funcții sinusoidale pentru a înțelege variațiile de amplitudine și frecvență în muzica diferitelor stiluri de muzică (rock, disco, jazz etc.).

Muzica – valoare a eului

Muzica este un limbaj universal prin care oamenii își exprimă emoțiile, gândurile și trăirile profunde. Ea permite să ne conectăm cu propria ființă, să medităm asupra sentimentelor pe care le trăim și să le exteriorizăm într-un mod artistic.

Fiecare își dezvoltă o afinitate pentru anumite genuri de muzică sau pentru anumiți artiști care îi reflectă valorile, cultura și aspirațiile. Prin muzică, omul poate descoperi aspecte ascunse ale personalității sale, poate să înțeleagă mai bine cine este și ce își dorește. Ea poate servi ca o oglindă a sufletului, revelând dorințe, frici și vise profunde. Muzica este mult mai mult decât un simplu divertisment. Astfel, aceasta devine un instrument de autocunoaștere și dezvoltare personală.

- 1 De ce muzica exercită mai multe funcții asupra oamenilor?
- 2 În ce momente din viața omului muzica este prezentă?
- 3 Cum muzica poate să influențeze și să transforme emoțiile, gândurile, viziunea oamenilor despre viață?
- 4 Ce valori poate exprima muzica diferitelor genuri muzicale?
- 5 Când puterea evocatoare a muzicii nu poate fi înlocuită cu alte limbaje de comunicare?

Funcțiile muzicii în viața omului:

- gnoseologică;
- axiologică;
- hedonistică;
- sugestivă;
- comunicativă;
- euristică;
- katharsis;
- estetică;
- educativă.

Dicționar muzical

Valorile eului reprezintă un set de convingeri și principii interne prin care un individ își definește identitatea și sensul propriu. Ele influențează modul în care percepem sinele și interacționăm cu lumea din jur.

Violonistul Lilian Gârneț

Doina și Ion Aldea-Teodorovici

Chiratistul Alex Calancea

Varietatea trăirilor umane redată în muzică

Muzica este capabilă să redea întreaga paletă de trăiri umane, de la cele mai fericite și exaltante momente până la cele mai adânci suferințe și frământări interioare: bucuria, dragostea și afecțiunea, tristețea și suferința, frica și neliniștea, pasiunea și furia, speranța și liniștea, nostalgia și dorul, sublimul și transcendența etc. Varietatea trăirilor umane este nelimitată. Oamenii nu doar simt starea emoțională exprimată în muzică, ci și o pot împărtăși cu ceilalți.

- 1 **Elaborați** o „matrice a emoțiilor în muzică”, cu imagini și cuvinte care concretizează varietatea sentimentelor umane trăite în muzică.
- 2 **Descoperiți** trăirile exprimate în piesa „Love Me Tender” în interpretarea lui Elvis Presley.
- 3 **Învațați și interpretați** expresiv cântecul „Love Me Tender”.

Povestea unei capodopere: „Love Me Tender” în interpretarea lui Elvis Presley

„Love Me Tender” este una dintre cele mai cunoscute și îndrăgite melodii. Aceasta este o baladă blândă și emoționantă, care de-a lungul anilor a devenit un simbol iconic al romantismului și a fost reinterpretată de mulți artiști și folosită în diverse contexte, de la filme la reclame și evenimente culturale. Melodia simplă și ușor de recunoscut, sună suav și se desfășoară într-un tempo lent, sugerând calm și intimitate. Interpretarea vocală a lui Elvis Presley este una dintre punctele forte ale piesei. Vocea sa profundă, catifelată și plină de emoție conferă o senzație de vulnerabilitate și sinceritate. Versurile reflectă o declarație de iubire pură și devotament. Replicile simple, precum „Love me tender,/ Love me sweet,/ Never let me go” transmit ideea de afecțiune și atașament profund, fiind ușor de înțeles și rezonante din punct de vedere emoțional.

Love Me Tender

Versuri: Vera Matson. Muzică: Elvis Presley

1. Love me ten-der, Love me sweet, Ne-ver let me go.

You have made my life com-plete, And I lo-ve so! Love me ten-der,

Love me true, All my dreams ful-fill. For my dar-ling I love you

1. D7 G And I al-ways will. 2. D7 G And I al-ways will.

Christoph Willibald GLUCK. Aria lui Orfeu din opera *Orfeu și Euridice*

Una dintre cele mai vechi povești de dragoste, sentiment nobil, uman, este cea a personajelor mitologice: Orfeu și Euridice, povestea iubirii pierdute, apoi regăsite pentru a fi pierdută a doua oară. Mitul lui Orfeu a constituit o sursă de inspirație pentru artiști, atât în vremurile antice, cât și în cele moderne – au fost compuse mai bine de 100 de opere la acest subiect. Una dintre cele mai îndrăgite opere rămâne a fi „Orfeu și Euridice”, de compozitorul german Christoph Willibald Gluck. În mitologia greacă, Orfeu a fost poet, muzician și cel dintâi cântăreț de imnuri din Elada, vestit pentru talentul său prin care fermeca pe oricine. Cânta la lira primită în dar de la zeul Apollo.

Edward John Poynter. *Orfeu și Euridice*

Puterea cântecului și muzicii lui Orfeu era miraculoasă. În timp ce cânta, stoluri de păsări învăluiau cerul deasupra capului său, peștii săreau din mare, râurile își opreau curgerea. Curând după căsătorie, Euridice a fost ucisă de o viperă. Orfeu nu a putut să înfrunte moartea acesteia și s-a aventurat în Infern pentru a o căuta. Toată puterea și măreția muzicii lui Orfeu s-a manifestat atunci când a coborât în Infern pentru a-și aduce soția iubită, Euridice, în lumină. Cântecele și muzica lui au învins puterile morții și întunericul lumii morților.

Aria lui Orfeu „Che faro senza Euridice” („Ce mă fac fără Euridice”) sună după dispariția Euridice. Muzica reflectă durerea lui Orfeu după pierderea definitivă a Euridice. Simplitatea melodiei, intensitatea emoțională profundă, plină de melancolie și tristețe reținută, armonia sobră și orchestrarea subtilă, motivele care alunecă precum lacrimile suferinței exprimă disperarea lui Orfeu și permit ascultătorului să se concentreze pe trăirile interioare ale personajului. Muzica ariei lui Orfeu a devenit o meditație lirică asupra iubirii și pierderii, fără efecte dramatice exagerate.

- ① **Audiați și fredonați** Aria lui Orfeu „Che faro senza Euridice” din opera „Orfeu și Euridice”, de Ch.W. Gluck (după notele de jos).
- ② **Caracterizați** trăirile lui Orfeu exprimate în arie făcând referințe la expresivitatea elementelor de limbaj muzical.
- ③ **Audiați** „Melodia” din actul II al operei „Orfeu și Euridice” – scena „Dance of the Blessed Spirits” („Dansul spiritelor fericite”) în diferite variante instrumentale: (a) flaut; (b) vioară; (c) violoncel.
- ④ **Reprezentați** atmosfera de serenitate și grație din celebra „Melodie” din opera „Orfeu și Euridice” prin tehnica *conturul melodiei*, cu mișcări spațiale ale brațelor sau cu eșarfa.
- ⑤ **Explicați** prin ce se consideră frumoasă muzica unei creații muzicale?
- ⑥ **Comentați** enunțul „Muzica este limbajul universal al sufletului, capabilă să exprime emoții pe care cuvintele nu le pot descrie”.

Aria lui Orfeu din opera „Orfeu și Euridice”

(fragment)

Piotr Ilici CEAIKOVSKI.

Adagio din baletul *Lacul lebedelor*

Piotr Ilici Ceaikovski a devenit compozitor european fiind apreciat ca unul dintre cei mai renumiți din toate timpurile.

„Lacul lebedelor” este cel mai cunoscut și iubit spectacol de balet din lume, având la bază legenda despre prințese transformate în lebede de un vrăjitor.

„Adagio” din „Lacul lebedelor”, cunoscut și ca „Pas de deux-ul lui Siegfried și Odette” din actul II, este o secțiune muzicală profund lirică și emoționantă, caracterizată de o atmosferă melancolică și romantică, reflectând întâlnirea și dragostea dintre prințul Siegfried și Odette, prințesa transformată în lebedă. Melodia este amplu desfășurată, cu o linie suavă și delicată, susținută de un acompaniament orchestral, care adaugă dramatism și eleganță.

Scena „Adagio” din actul II din baletul „Lacul lebedelor”

- 1 **Descoperiți** în baletul „Lacul lebedelor” originalitatea tratării teatrale a elementului dramatic privind destinul, confruntarea sentimentelor cu acesta, în imposibila realizare a iubirii dintre Odette și Siegfried, prin audiții și fredonarea temelor muzicale.
- 2 **Urmăriți** în timpul audițiilor dialogul dintre vioară și violoncel în raport cu trăirile personajelor principale în „Adagio” din actul II din baletul „Lacul lebedelor”.
- 3 **Învațați și interpretați** expresiv melodia populară „Ș-așa-mi vine câteodată”.

Ș-așa-mi vine câteodată

(melodie populară)

Când s-o-mpărțit norocu, măi dorule,
Când s-o-mpărțit norocu,

Fost-am eu dus la lucru,
Fost-am eu dus la lucru, măi dorule.

Virtuțile omului redată în muzică

„Omul cu virtuți e ca o grădină îngrijită”, spune un vechi proverb. Excelența morală a omului se manifestă prin virtuțile lui. Muzica, prin mesajul său sugestiv și sensibil, poate fi izvor al binelui și model de dobândire a virtuților. Virtutea nu este o înzestrare pe care omul o are de la început, ci obiectiv care trebuie atins. Virtuțile umane au fost reprezentate prin muzică în moduri variate de-a lungul timpului.

Tudor CHIRIAC
(n. 1949)

Cantata-concert *De la Tiras pân' la Tisa*

Tudor Chiriac este un compozitor și pedagog remarcabil din Republica Moldova, Maestru al Artelor, laureat al Premiului de Stat, cunoscut pentru contribuțiile sale în muzica corală și educația muzicală. De-a lungul carierei, a compus muzică de diferite genuri, îmbinând armonios elemente din folclorul moldovenesc cu tehnici moderne de compoziție. Poemul pentru voce și orgă „Miorița” i-a adus celebritate, fiind inclus de Consiliul Muzical Internațional din cadrul UNESCO printre cele mai bune 10 lucrări din lume (1986). Opera sa reflectă o profundă legătură cu tradiția muzicală locală, aducând în prim-plan teme patriotice, despre natură și spiritualitate. În arta muzicală modernă, Tudor Chiriac promovează cultul frumosului și estetica firescului.

Cantata-concert „De la Tiras pân' la Tisa” are formă ciclică, cuprinzând 12 mișcări bazate pe desfășurarea unui subiect comun și cuprinde folclor din toate zonele de grai și cântec românesc. Compoziția are o concepție explicită: dragostea în mediul contemporan românesc, despărțirea celor doi (în căutarea mijloacelor pentru supraviețuire), reîntâlnirea lor, constituirea familiei și zămislirea unui prunc ce le asigură continuitatea spre veșnicie. Materialul folcloric din cantata-concert face parte din repertoriul profesioniștilor tradiției ancestrale românești: surorile Osoianu, Florica Ungur, Florica Bradu, Ștefan Pintilie, Grigore Leșe, Tița Ștefan ș.a. Singurul vers „Lai-lăișor” îi aparține lui Grigore Vieru. Autorul compoziției, Tudor Chiriac, menționează: „Sentimentul dorului, pentru care arta muzicală are disponibilități infinite, se degajă efectiv din fiecare pagină a lucrării, reverberând în multiple ipostaze și trăiri sufletești”.

- ① **Audiați și descoperiți** cum se revalorifică folclorul muzical în cantata-concert „De la Tiras pân' la Tisa” prin juxtapunerea inedită a textelor folclorice cu poezia autentică a poetului Gr. Vieru, prin adaptarea și prelucrarea melodiilor la conținutul dramatic.
- ② **Comentați** intenția compozitorului T. Chiriac de a îmbina arta academică cu cea populară prin utilizarea instrumentelor din orchestra simfonică (vibrafon, violoncel) și cele de fanfară (trombon, tubă) alături de instrumentele populare.
- ③ **Explicați** rolul corului în dezvoltarea discursului muzical în diferite părți ale cantatei-concert.

Corul de Cameră al Republicii Moldova, dirijor: Ilona Stepan

Diamanta Paterău

Cântecele autentice joacă un rol esențial în promovarea virtuților, deoarece transmit valori morale și culturale profunde prin versuri și melodii, care rezonază cu sufletul ascultătorilor. „Dă-mi controlul asupra cântecelor unei națiuni și nu-mi pasă cine face legile”, a spus pe timpuri Platon, exprimând puterea formidabilă a cântecelor de a modela valorile, comportamentul și gândirea oamenilor, subliniind impactul profund al artei asupra societății.

- 1 **Audiați și caracterizați** valorile piesei „Pace între noi” în interpretarea duetului Corina Țepeș și Costi Burlacu: emoțiile, imaginea muzicală, expresivitatea limbajului și artistismul interpreților.
- 2 **Învățați și interpretați** expresiv piesa „Pace între noi”.

Pace între noi

Versuri: Cătălina Lungu. Muzică: Costi Burlacu

Lento

1. Oa-meni, oa - meni, ce s-a în - tîm-plat cu noi,
De ce, oa - re, ne-am fă-cut ne-cru-ță-tori? Nu mai cân-tă
i - ni-ma Pă-mân-tu-lui, Poa-te fiind-că sun-tem ra-na lui.
Refren:
Ru-pe, Doam-ne, din iu-bi - re Și îm-par-te-le la toți,
A-poi dă ce-o mai ră-mâ-ne, Dă-mi și mi-e cât so-coți.
Mă-car o fă-râ-mă mi - că Dă-mi și mi-e da-că ai,
Doam-ne, din a Ta iu-bi-re, Dar din dar se fa-ce Rai.

2. Cum se poate ca din dragoste făcuți
Să fim, frate, reci ca pietrele din munți?

Facem verde drum spre Lună și-napoi,
Însă pierdem... drumul dintre noi.

**Johann Sebastian
BACH**
(1685–1750)

Tocata și fuga, în re minor

„Tocata și fuga”, în *re* minor, una dintre cele mai cunoscute compoziții pentru orgă, demonstrează virtuozitatea și capacitatea sa de a crea mesaj puternic. Bach a ridicat muzica pentru orgă la cel mai înalt nivel artistic, influențând generații de organişti și compozitori. Această piesă a devenit un simbol al măiestriei contrapunctice și un testament al puterii sale creative. Lucrarea muzicală este structurată în două părți distincte: *Tocata* și *Fuga* și reflectă complexitatea și profunzimea gândirii muzicale a lui Bach. Ea sugerează prin construcția sa virtuți umane precum curajul, forța interioară, perseverența și profunzimea spirituală.

Dicționar muzical

Tocata începe cu acorduri dramatice și pregnante, care dau senzația de putere și determinare. Structura ritmică liberă și variată, specifică tocatei, sugerează o explorare de forțe interioare care se confruntă cu provocări. Virtuțile omului, precum curajul și determinarea, sunt transmise prin caracterul exploziv al frazelor muzicale și prin alternanța dintre pasaje de virtuozitate rapidă și momente de pauză și reflexie. Încă de la primele sunete, muzica evocă ideea de conflict și rezolvare, ca o metaforă a vieții umane.

Fuga introduce un subiect tematic, expus clar la început, care este prelucrat și dezvoltat pe parcursul piesei într-o manieră contrapunctică. Aceasta sugerează perseverența și disciplina, două virtuți esențiale pentru dezvoltarea personală. Vocea tematică este repetată, amplificată și transformată de-a lungul întregii fugi, evocând modul în care omul cultivă virtuțile prin repetiție și exercițiu constant. Fuga debutează cu expunerea temei sau a subiectului inițial la o singură voce, apoi preluată succesiv la alte 3 voci.

Structura fugii simbolizează ordinea și echilibrul, reflectând importanța răbdării și rezistenței. Chiar și în fața provocărilor, tema principală își găsește mereu locul în structura contrapunctică, sugerând că, prin disciplină, ordinea și armonia pot fi restabilite.

Finalul grandios al lucrării aduce o concluzie impresionantă, simbolizând transcendența și profunzimea spirituală. Bach nu doar compune o piesă tehnic virtuoză, ci creează o imagine a călătoriei spirituale a omului din întuneric spre lumină. Modul în care reușește să fuzioneze complexitatea contrapunctului cu emoția pură sugerează că virtuțile nu sunt doar scopuri practice, ci și mijloace de înălțare spirituală. „Tocata și fuga”, în *re* minor, de J.S. Bach, reprezintă oglinda muzicală a virtuților umane. Curajul, perseverența, disciplina și profunzimea spirituală sunt toate implicate în structura și evoluția compoziției, oferind o experiență sonoră care depășește tehnica și devine o meditație asupra forței interioare a omului.

- 1 **Studiați** semnificația conceptelor contrapunct, fugă, tocată în temeiul lucrului cu dicționarul, enciclopedia și cu alte surse informaționale.
- 2 **Audiati** „Tocata și fuga”, în *re* minor, de J.S. Bach, în varianta de interpretare la orgă.
- 3 **Fredonați** tema din „Fuga”, în *re* minor, respectând desenul ritmic repetitiv.
- 4 **Urmăriți** tehnicile de dezvoltare muzicală a temei din fugă prin imitație.

Cântecele religioase promovează valori precum iubirea, empatia și ajutorul reciproc, creând o conexiune emoțională între individ și comunitate. Prin versuri care vorbesc despre bunătate și sacrificiu, acestea pot inspira oamenii să manifeste compasiune față de cei din jur.

- 1 **Audiați** interpretarea piesei „Sfinte Dumnezeule” în diverse variante, utilizând surse de pe internet.
- 2 **Învățați** și **interpretați** expresiv piesele „Sfinte Dumnezeule” și „Iartă-mă”.
- 3 **Împărtășiți** opinia despre felul în care rugăciunea și cântecele religioase promovează virtuțile, pacea interioară și ajutorul reciproc.
- 4 **Elaborați** un eseu pe tema: „Muzica religioasă și valorile umane: o conexiune sacră între sunet și spirit”.
- 5 **Creați** un repertoriu de cântece populare despre sentimentul religios și serbările creștine, care vă reprezintă.

Pictură murală. Mănăstirea Montserrat, Spania, 1025

Iartă-mă

Muzică: Nicolae Lungu

Andante

Iar - tă - mă, iar - tă - mă, iar - tă - mă, iar - tă - mă.

Iar - tă mă, iar - tă mă, iar - tă mă, Dum-ne-ze - ul meu.

Pen - tru gân - dul ne - sfâr - șit ce din pa - timi s-a por - nit,

Pen - tru vor - ba fă - ră har, Doam-ne, iar - tă - mă Tu iar.

Pen - tru gân - dul ne - sfâr - șit ce din pa - timi s-a por - nit,

Pen - tru vor - ba fă - ră har, Doam-ne, iar - tă - mă Tu iar.

Valorile societății democratice în muzica din toate timpurile

La frontiera a două milenii, idealul uman este marcat de trei principii: al libertății, al democrației și al schimbării în pozitiv a ființei umane. Democrația rămâne un ideal și o provocare adresată gândirii. Respectarea libertății, egalității cetățenilor, a voinței poporului etc. sunt valorile democratice ce pot fi cunoscute, mai bine zis, descoperite, trăite, percepute și din mesajul creațiilor muzicale. Viața constituie un izvor de inspirație pentru compozitori. Descoperirea mesajului muzicii constituie un bun prilej de meditație, de pătrundere în miezul lucrurilor, de identificare și apropiere a valorilor.

PROIECT DE GRUP

„Descoperirea valorilor democratice prin muzica lui Beethoven”

- ① Formați trei grupuri de lucru în jurul unui subiect.
- ② Descoperiți valorile democrației prin muzica lui Ludwig van Beethoven într-un mod interesant și provocator, îmbinând atât exemple muzicale și analiza muzicală, cât și aspectele istorice și culturale legate de epoca în care a trăit și creat compozitorul.
- ③ Selectați informații din diferite surse (texte, imagini, secvențe video/audio, aprecieri, opinii etc.).
- ④ Repartizați responsabilități în cadrul grupului privind sistematizarea, reprezentarea vizuală și prezentarea publică a rezultatelor.
- ⑤ Prezentați creativ tema proiectului sub forma unui colaj multimedia, care să îmbine muzica lui Beethoven cu imagini, texte, videoclipuri relevante despre valorile societății, comunicarea orală și interpretarea muzical-artistică. Includeți citate din lucrările acestui compozitor, interviuri cu muzicieni sau evenimente istorice și opinia personală.

Interpretarea muzicii ca expresie a libertății individuale –
„Cvartetul nr. 14”
(mişcarea 7 – Allegro)

Provocare: Explorați libertatea creativă a lui Beethoven, care, spre deosebire de mulți dintre predecesorii săi, își exprima ideile muzicale fără compromisuri, reflectând astfel libertatea de expresie, un principiu democratic. Analizați ritmurile energice și triumfătoare ale „Simfoniei a VII-a”, structura și dezvoltarea temelor muzicale din „Cvartetul nr. 14”, evidențiind cum acestea pot simboliza elanul spre libertate și bucuria de a trăi. Investigați scrisorile și notele personale ale compozitorului, în care acesta vorbește despre libertate, creativitate și autodeterminare.

Fraternitate și unitate –
„Simfonia a IX-a”
(„Oda Bucuriei”)

Provocare: Beethoven a compus unele dintre cele mai puternice opere în timp ce își pierdea auzul. Explorați temele muzicale din diferite mișcări ale simfoniei și „Oda Bucuriei”, care sugerează lupta pentru valori și fraternitatea dintre oameni. Creați un text scurt sau un manifest care să reflecte ce înseamnă fraternitatea democratică. Selectați și fredonați succesiunea temelor din diferite mișcări ale simfoniei, asociindu-le cu melosul și ritmurile muzicii populare, iar dezvoltarea lor cu modul în care democrația încurajează solidaritatea dintre cetățeni.

Muzica și rezistența interioară –
Sonata
„Appassionata”, op. 57

Provocare: Investigați viața lui Beethoven în perioada în care a compus „Appassionata”, inclusiv provocările sale personale, cum ar fi pierderea auzului. Discutați despre cum aceste dificultăți au influențat compoziția și mesajul lucrării, subliniind tema rezistenței. Examinați cum fiecare dintre cele trei mișcări ale sonatei reflectă diferite aspecte ale rezistenței interioare: mișcarea de început transmite tensiune și conflicte interioare, iar mișcarea a doua oferă un moment de reflecție și calm. Discutați despre forța interioară și rezistența – valori centrale în democrație.

- 1 **Audiați și determinați** impactul muzicii asupra publicului la interpretarea piesei „Cielito Lindo” („Cer frumos”) de diferiți interpreți: (1) Luciano Pavarotti; (2) orchestra dirijată de André Rieu; (3) orchestră de muzică tradițională mexicană.
- 2 **Învățați și interpretați** expresiv cântecul popular „Cielito Lindo”, intonând vocal și coral.
- 3 **Exersați și interpretați** cântecul cu acompaniament, urmând partitura și legenda alăturată.

Legenda:*percuție corporală*

- bătaie din palme
- ◇ pocnet din degete
- × bătaie pe coapse
- ✕ bătaie pe piept cu brațele încrucișate

Cer frumos (Cielito Lindo)*(cântec popular mexican)*

Vivace

Din-tre munți ne-gri, ce-rul e splen-did, Ca să-gea-
 ta co - boa-ră, Stră-lu-cind, doi ochi ne-gri, ce-
 rul e splen-did și te-n - fi - oa - ră.
 Ai, ai, ai, ai Fii ve - sel,
 cân - tă. Cân - tând și i - ni - ma ba - te, ce -
 rul e splen-did și te în - cân - tă.

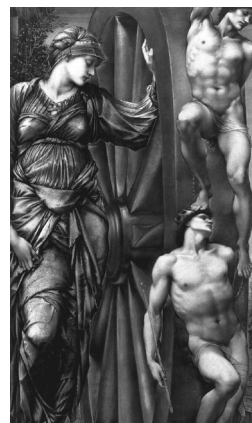
Carl Orff.

Corul *O, fortuna!* din cantata *Carmina Burana*

Carl Orff este unul dintre marii umaniști ai secolului XX – o dovedește întreaga sa operă, în centrul căreia se află Omul. Compozitor german, dirijor, om de teatru, pedagog, Carl Orff a creat multe compoziții și pentru copii. Capodopera prin care compozitorul a devenit cunoscut, apreciat și iubit pe toate meridianele lumii este cantata „Carmina Burana”, interpretată pe toate scenele de operă mondiale.

La baza acestei cantate stă colecția de poeme și cântece profane din secolul al XIII-lea. Succesul fantastic al acestei creații se datorează semnificației profetice a textului poetic, care reprezintă un mesaj adresat omenirii. Muzica simplă, construită în jurul unor ritmuri viguroase și pulsante, în modul *martellato* (sacadat, ca o repetiție mecanică) creează forța dramatică a imaginii muzicale. Cantata este alcătuită din momente corale cântate și dansate. Textul poetic pentru cantata „Carmina Burana” a fost selectat de compozitorul C. Orff și în original se interpretează în limba latină.

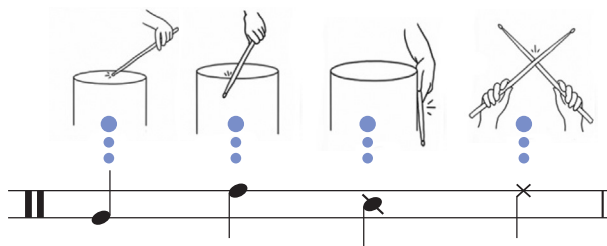
Cel mai cunoscut fragment din cantată este corul „O, fortuna!”. Cuvântul *fortuna* în limba latină înseamnă „noroc”. Roata norocului simbolizează ciclul etern al vieții, ordinea lumii. Corul „O, fortuna!” este un simbol muzical al celor două forțe – îngerul de lumină și diavolul. Muzica se remarcă prin variații bruște și dramatice de dinamică – de la *pianissimo* la *fortissimo*, creând o atmosferă tensionată și plină de dramatism. Astfel, se reprezintă instabilitatea și imprevizibilitatea temei centrale a norocului – Fortuna. Sonoritatea corului este centrală pentru amplificarea impresiei de putere și solemnitate. Interacțiunea dintre cor și orchestră creează o atmosferă copleșitoare, iar utilizarea unisonului adaugă putere și simplitate sobră în anumite momente.

Edward Burne-Jones.
Roata norocului

- ① **Audiați** corul „O, fortuna!” din cantata „Carmina Burana”, de Carl Orff, și caracterizați ideile sugerate de muzică.
- ② **Fredonați** fragmente din tema corului „O, fortuna!” și **determinați** prin care mijloace se exprimă imaginea și dramaturgia muzicală.
- ③ **Urmăriți** în timpul auditei corului „O, fortuna!” trăsăturile specifice ale expresivității limbajului muzical: dinamica intensă și contrastantă, ritmul repetitiv și marcat, textura corală monumentală.
- ④ **Exersați** modelele de emisie și formule ritmice pentru acompanierea muzicii corului „O, fortuna!”.
- ⑤ **Acompaniați** ritmic muzica corului „O, fortuna!” după modelele propuse.

Modele de emisie la toabă sau găleată:

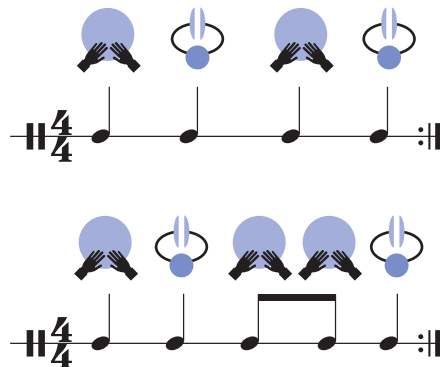

Model de acompaniament:

Piesa „Blowing In The Wind” (Vânare de vânt) în interpretarea lui Bob Dylan ține de tradiția muzicii folk, combinând influențe ale muzicii pop cu teme sociale. Deși piesa are un context istoric specific, mesajul său este universal și continuă să rezoneze cu problemele contemporane, făcându-l relevant și astăzi. Melodia este ușor de cântat, ceea ce a contribuit la popularitatea sa ca imn al mișcărilor sociale. Această piesă transcende timpul, invitând la reflecție asupra valorilor umane fundamentale și subliniind importanța activismului și a conștientizării sociale

- 1 **Audiati** piesa „Blowing In The Wind” în interpretarea lui Bob Dylan și Florian Pittiș.
- 2 **Descoperiți** structurarea mesajului cântecului în jurul unei serii de întrebări retorice care abordează teme precum pacea, libertatea și drepturile omului.
- 3 **Caracterizați** mijloacele de expresie muzicală pentru reprezentarea apelului în cântec la reflecție și la acțiune.
- 4 **Învățați** și **interpretați** expresiv piesa „Vânare de vânt” cu acompaniament ritmic.

Blowing In The Wind

Versuri: Florian Pittiș. Muzică: Bob Dylan

Moderato

How ma - ny roads must a man wa - lk down be -
 fore you can call him a man? Yes, and how ma - ny seas must a
 with edo - ve sail be - fore she can sleep in the sand? Yes, and
 how ma - ny times must the can - non - balls fly be - fore they are for - e - ver
 banned? The ans - wer, my friend is blow - ing in the wind the
 ans - wer is blow - ing in the wind.

Istoria muzicii văzută ca evoluție a eului

Istoria muzicii poate fi privită ca o călătorie profundă a eului uman. De la primele manifestări muzicale ale omului primitiv, care își găseau ecou în natură și ritmurile vieții, până la compozițiile complexe ale epocii moderne, muzica a fost un limbaj universal.

În Antichitate, muzica era percepută ca un dar divin, exprimând ordinea cosmică și armonia dintre corp și suflet. În această perioadă, eul uman se afla în conexiune directă cu natura și divinitatea, reflectându-se în moduri ritualice și mistice de exprimare muzicală.

Evoluția continuă în Evul Mediu și Renaștere, când muzica religioasă a devenit un instrument de conectare între individ și spiritualitate. Aici, eul s-a subordonat credinței și comunității, exprimându-se prin forme colective, cum ar fi corurile și cântările gregoriene.

În perioada barocă și cea clasică, apariția formelor stricte și elaborate, precum sonata, concertul și simfonia, reflectă un eu care începe să se manifeste individual. Aceasta este epoca marilor compozitori ca Bach, Beethoven sau Mozart, în care muzica devine un mijloc de explorare a sinelui și a emoțiilor personale, transcendând limitele impuse de societate.

Romantismul, cu accentul său pe emoție și subiectivitate, este o perioadă în care eul atinge apogeul expresivității. Compozitori precum Schumann, Chopin, Wagner, Liszt și Ceaikovski și-au folosit creațiile pentru a explora profund universul interior, creând legături puternice între muzică și emoția umană.

Secolele XX și XXI marchează o fragmentare a eului în diverse direcții, de la muzica atonală la jazz și rock, reflectând complexitatea și diversitatea sinelui modern. Muzica contemporană, inclusiv cea electronică și experimentele sonore, continuă această explorare a eului, oferindu-i noi dimensiuni și forme de exprimare. Fiecare epocă muzicală ne arată cum oamenii s-au folosit de muzică pentru a înțelege, a exprima și a transforma sinele într-o formă de artă vie.

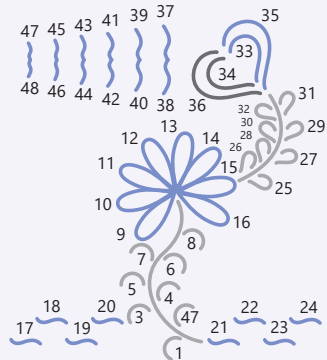
Robert SCHUMANN
(1810–1856)

Piesa *Chiarina* din ciclul *Carnaval*

„Carnaval”, op. 9, este o suită pentru pian solo compusă de compozitorul romantic Robert Schumann în perioada 1834–1835. Piesa „Chiarina” arată imaginea Clarei Wieck, care a devenit soția celebrului pianist și compozitor. Melodia are construcție clară și directă, evocând o imagine de sinceritate și noblete. Personalitatea puternică a Clarei este sugerată de ritmul *marcato*, cu accente bine definite. Piesa combină delicatețea și forța, simbolizând echilibrul dintre sensibilitate și puterea interioară a Clarei.

- 1 **Determinați** specificul fiecărei perioade istorice în dezvoltarea artei muzicale.
- 2 **Descrieți** istoricul și concepția suitei „Carnaval”, creată de R. Schumann.
- 3 **Caracterizați** elementele de limbaj prin care autorul pune în evidență trăsăturile personajelor redată sonor-artistic.
- 4 **Fredonați** melodia piesei „Chiarina” în timpul audițiilor repetate.
- 5 **Studiați** și **reprezentați** mesajul piesei în timpul audiției, după muzicograma din dreapta paginii.

Muzicograma piesei „Chiarina”

Cântecul „Cât trăim pe acest pământ”, versuri de Nicolae Dabija, muzică de Tudor Chiriac, devine în anii 1988–1990, un imn al Mișcării de Eliberare Națională a Basarabenilor, fiind cântat de cei aproape un milion de participanți la Marea Adunare Națională din 27 august 1989, care își cereau dreptul la limba română, alfabetul latin și la demnitatea națională. Considerat cântec iconic în cultura românească și basarabească, cântecul abordează teme legate de viață, dragoste de patrie și umanitate, fiind interpretat cu mare emoție și respect de diferite generații.

- 1 **Vizionați** filme documentare despre Mișcarea de Eliberare Națională din anii 1988–1990 din Republica Moldova, în care cântecul unește spiritul neamului în jurul unor valori.
- 2 **Învățați și interpretați** expresiv cântecul „Cât trăim pe acest pământ”, selectând elementele de expresivitate muzicală potrivite.

Cât trăim pe-acest pământ

Versuri: Nicolae Dabija. Muzică: Tudor Chiriac

Dolce

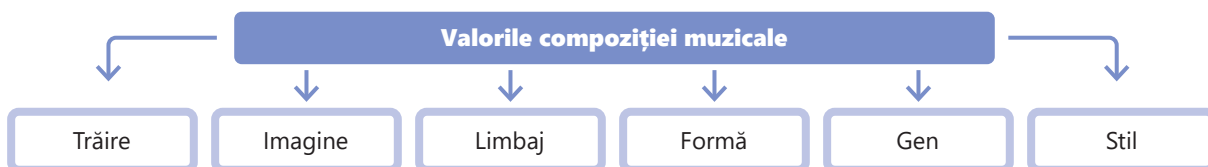
1. Cât tră - im pe-a-cest pă-mânt, Mai a - vem un luc-ru sfânt,
 O câm-pi - e, un sat na - tal, O clo - pot - ni - ță pe deal.
 Cât a - vem o ța - ră sfân - tă Și un nai ca-re mai cân-
 tă, Cât pă - rin - ții vii ne sânt, Mai ex - is - tă ce-va sfânt.

Refren: B F

Cât du - rea - ne-vor iz-voa - re, Ori un cân - tec ce dis-pa-
 re, Cât ex - is - tă ce - va sfânt, Vom tră-
 1. dm 2. dm
 i pe-a-cest pă-mânt. Cât du - i pe-a-cest pă-mânt. 2. Cât pă-

Compozitorii promovează valori morale, sociale sau culturale printr-o varietate de mijloace muzicale – de la structuri melodice și armonice la dinamici și timbre, până la utilizarea textului și a improvizației. Ei pot folosi teme sau motive din cultura națională, istorie sau religie pentru a exprima și a promova valori specifice unui context cultural sau social.

Cultura, comunicarea, sensibilizarea muzicală nu pot fi realizate decât prin capodoperă. Un iubitor adevărat de artă își cultivă neconținut nivelul de a asculta și a înțelege muzica. Fără o elevație a gândirii, nu poate fi concepută perceperea artei autentice.

Alfred SCHNITTKE
(1934–1998)

Rondo din Concerto grosso nr.1

Provenind dintr-o familie cu rădăcini germane și evreiești, A. Schnittke a fost influențat de această moștenire culturală diversă, ceea ce se reflectă în muzica sa complexă și eclectică. Tatăl său era jurnalist, iar mama sa profesoară de limba germană, amândoi având legături cu cultura europeană. A studiat la Conservatorul din Moscova, unde s-a specializat în compoziție și a fost influențat de mari compozitori ruși, precum Dm.Dm. Șostakovici și S.S. Prokofiev.

Compozitorul este cunoscut pentru conceptul de polistilism, care presupune combinarea mai multor stiluri muzicale într-o singură lucrare.

În compozițiile sale poți găsi alături elemente de muzică barocă, clasică, contemporană, jazz și folclor. Această tehnică îi oferea posibilitatea să exprime multiplele fațete ale realității și să creeze contraste puternice între diferite epoci și stări emoționale. Lucrările sale au rezonat cu tragedia bombardamentului atomic, lupta împotriva răului persistent de pe glob, catastrofa morală a trădării umane și un apel la bunătatea inerentă personalității umane.

Muzica din „Rondo” din „Concerto grosso nr. 1”, de A. Schnittke, se distinge printr-o combinație de stiluri contrastante și o atmosferă parodică, specifică stilului său de *polistilistică*. Compozitorul a combinat elemente baroce (structuri de concert *grosso* și forme de rondo) cu tehnici moderne și disonanțe. Forma de rondo, tipică pentru perioada clasică și barocă, este reinterpretată de Schnittke prin adăugarea de elemente surprinzătoare din alte stiluri. „Rondo”-ul trece de la pasaje ritmice și energice la secțiuni de ironie și umor grotesc, reflectând stilul său eclectic și critic la adresa convențiilor muzicale. Un aspect important este contrapunctul dintre stiluri: tema principală barocă este întreruptă de episoade moderne, ceea ce creează un dialog între trecut și prezent. Nuanțele dinamice sunt adesea extreme, cu schimbări bruște de intensitate. Articulația variază de la fraze clare și bine definite în stil baroc la pasaje fragmentate și disjuncte în episoadele moderne, reflectând un contrast puternic între ordine și haos, tipice pentru stilul polistilistic.

- ① **Audiati** „Rondo” din „Concertul grosso nr. 1”, de A. Schnittke, și împărtășiți impresiile inițiale.
- ② **Analizați** forma muzicală din „Rondo”, identificând expresivitatea temelor și modul în care se dezvoltă pe parcurs.
- ③ **Scrieți** un scurt eseu sau un jurnal în care să vă exprimați ce ați învățat despre valorile muzicii și cum se leagă acestea de muzica lui A. Schnittke, utilizând viziunea compozitorului din citatele aduse pe această pagină.

- 1 **Audiați** cântecul „Bucurați-vă, prieteni” în interpretarea formației „Catharsis”.
- 2 **Învățați și interpretați** expresiv cântecul „Bucurați-vă, prieteni” în cor, cu soliști și acompaniament.

Bucurați-vă, prieteni

Versuri: Dumitru Matcovschi. Muzică: Ion Aldea-Teodorovici

1. Eu mă gră-besc, tu te gră-bești, el se gră-beș-te,
 Ui-te-o din nou, tre-ce pe drum fa-ta zglo-bi - e,
 Îm - bă - tră-nesc, îm-bă-tră-nești, îm-bă-tră-neș-te.
 Ui-te-un bă - iat floa-re și-a prins la pă - lă - ri - e,
 Ce am iu - bit? Ce n-am iu-bit? Ca-n-tr-o po-ves-te,
 Ui-te un prunc râ - de în prag, ai, năz-dră-va-null!
 Sim-plă de tot, scur - tă de tot via-ța ne es - te.
 Ui - te un moș ta-ce-n to - iag, alb ca tro - ia - nul.

Refren:
 Bu-cu-ra-ți-vă, pri-e - teni, de pri - e - teni și de frați,
 Bu-cu-ra-ți-vă de-un nu-me ce vi-i dat ca să-l pur-tați,
 Bu-cu-ra-ți-vă de-un cân-tec, de-un a-murg cu flori de tei, Bu-cu-
 ra - ți - vă o via - ță de lu - mi - na dra-gos-tei.

2. Zilele trec, zilele vin... Ce va rămâne? Toamnele cresc, grijile cresc, viața descrește,
 Sufler de lut, necunoscut, sufler de pâine? Eu mă grăbesc, tu te grăbești, el se grăbește.
 Refren.

Discuții și atitudini

- ① Enumerați și descrieți succint funcțiile muzicii în viața omului cu exemple relevante.
- ② Caracterizați trăsăturile specifice muzicii din perioada curentelor artistice studiate.
- ③ Explicați rolul esențial al unor cântece autentice în promovarea virtuților și valorilor umane, dând exemple.
- ④ Comentați valorile unei compoziții muzicale (după reperele din schema de la pagina 70), din lista celor studiate la lecție, exprimând atitudinea personală privind relevanța muzicii pentru valorile eului.
- ⑤ Descrieți valorile democrației pe exemplul muzicii compozitorului L. van Beethoven, cu analize, comentarii, aspectele istorice și culturale legate de epoca în care a trăit și creat compozitorul.
- ⑥ Explicați importanța cunoașterii creațiilor muzicale pentru dobândirea virtuților și modelarea propriilor valori, utilizând citatul: „În armonia sunetelor se reflectă armonia sufletului. Muzica ne învață răbdarea, ascultarea și bucuria împărtășirii”. (George Enescu)

Interpretare și creație

- Formați grupuri pentru a interpreta și reprezenta expresiv muzica prin cânt cu acompaniament la cupe și percuție corporală, meloritmie și tehnica eșarfelor, după liberă alegere.
- Evaluați reciproc artistismul și expresivitatea interpretării muzicale a grupurilor după repere și punctaj, convenite în prealabil.

PROIECT DE GRUP

„Ecoul virtuților în cântecele autentice”

Pași spre realizare:

- ① **Creați** grupuri a câte 4-6 elevi.
- ② **Selectați** nume de referință din lista interpreților care promovează prin repertoriul de cântece virtuțile omului.
- ③ **Elaborați** un colaj cu imaginea interpreților din Republica Moldova, în repertoriul cărora sunt descrise virtuțile omului.
- ④ **Prezentați** original colajul în fața colegilor.

Chestionar

- ① Care funcții ale muzicii au un impact considerabil în viața ta?
- ② De ce valorile eu-lui condiționează interesele și preferințele muzicale?
- ③ Care compoziții, din lista celor studiate prin audiții, exprimă emoții și trăiri puternice?
- ④ Care dintre cântecele studiate inspire și oferă modele de comportament pozitiv?

Criterii de succes:

- ① Colajul reflectă clar tema, reprezentând virtuțile prin imagini, simboluri și fragmente vizuale/audio inspirate din cântecele autentice.
- ② Colajul include compoziții muzicale unice, care transmit în mod original mesajul.
- ③ Esența cântecelor autentice și a virtuților umane este descrisă convingător, argumentat, prin limbaj fluent și exemple de interpretare artistică.